

Stockholms stads reviderade strategi 2024-2026 för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet

Hemställan från socialnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Stockholms stads strategi 2024-2026 för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet godkänns.

Föredragande borgarråden Emilia Bjuggren och Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Stockholms stads strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet togs fram 2019 och gällde till och med 2022. Strategin har under våren 2023 reviderats av socialnämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder.

Den reviderade strategin fortsätter att fokusera på de fyra områden vilka låg till grund för strategin 2019-2022, något som bidrar till ett långsiktigt och förutsägbart arbete och som innebär att berörda nämnder kan fortsätta med sina åtaganden inom strategins områden.

Strategins huvudsakliga tyngdpunkt är på främjande, tidiga och förebyggande insatser eftersom det är lättare att förhindra uppkomsten av beteenden än att bryta destruktiva och kriminella utvecklingsbanor. Likväl poängteras att barn, unga och unga vuxna med komplex och långt framskriden problematik ska ges bästa möjliga förutsättningar att lämna den kriminella miljön och att de ska erbjudas effektiva och individuellt utformade insatser.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Akademikerförbundet SSR Stockholms stad, Fryshuset, Kriminalvården, Stockholms

universitet, Polisregion Stockholm, Region Stockholm, Saco Stockholm, Skolverket, Statens institutionsstyrelse och Vision Stockholms Stad. Stockholms Stadshus AB har i sin tur vidareremitterat ärendet till AB Familjebostäder, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder.

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad, Stockholms universitet och Saco Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att strategin på ett bra sätt lyfter fram vikten av främjande och förebyggande arbete samt av tidiga insatser. Kontoret är även positiv till att den reviderade strategin fortsätter att fokusera på de fyra områden som låg till grund för strategin 2019-2022, eftersom det ger goda förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Arbetsmarknadsnämnden är i sin helhet positiv, men skulle vilja att brottsförebyggande insatser som syftar till att stärka kopplingen till arbetsmarknaden hade kunnat belysas tydligare i strategin.

Förskolenämnden instämmer i vikten av att lyfta fram stadens öppna förskolor och introduktionsförskolor som arenor för exempelvis föräldrastöd. Nämnden poängterar betydelsen av förskolor med hög kvalitet för att de goda effekterna av att gå i förskola ska få genomslag.

Idrottsnämnden anser att strategin har en tydlig inriktning på struktur, insatser, metoder och samverkansprocesser mellan stadens förvaltningar, bostadsbolag, myndigheter, regionen, civilsamhället och näringsliv.

Kulturnämnden är positiv till att den reviderade strategins tyngdpunkt ligger på främjande, tidiga och förebyggande insatser.

Utbildningsnämnden anser att strategin på ett föredömligt sätt lyfter fram vikten av främjande och förebyggande arbete och samverkan.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den reviderade strategin och ser den som ett viktigt underlag till det fortsatta arbetet med att förhindra att barn och unga samt unga vuxna hamnar i kriminalitet.

Skärholmens stadsdelsnämnd ser positivt på den utveckling och utvidgning som gjorts i den reviderade strategin. Nämnden är också positiv till att stort fokus läggs på strategisk samverkan och operativt samarbete.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att det är angeläget att staden har en strategi för arbetet att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Nämnden anser att strategin bidrar till ökad samsyn och likställighet inom staden.

Stockholms Stadshus AB är positiv men anser att deras och bostadsbolagens roll, insatser och betydelse kan beskrivas tydligare i strategin. Dessutom anser man att tydligare process kring uppföljning bör inkluderas.

Fryshuset ställer sig generellt positiv till strategin, men är oroad över bristande resurser i berörda myndigheter, skolor och stadsdelar. Dessutom önskar man att civilsamhället ska tas med i helheten och i ett tidigare stadium.

Kriminalvården har inget att invända mot förslaget. Strategin bör kunna utgöra en god grund för vidare arbete på lokal nivå med handlingsplaner och aktiviteter.

Polisregion Stockholm ställer sig positiv till strategin.

Region Stockholm är positiva till strategin och framhåller att det är viktigt att samverkansformer utvärderas och utvecklas vid behov. Även barn och ungas delaktighet i metoder och arbetssätt utifrån barnkonventionen kan med fördel lyftas fram.

Skolverket är i helhet positiv till strategin, men vill se förtydligande kring vilka förbyggande insatser som riktas till familjer. Skolverket anser att det saknas en systematisk utvärdering av olika metoders utfall och efterlyser en bredare kartläggning av brotten samt vikten av systematiska kartläggningar av förekomsten av brott i förskolan, skolan och fritidshemmen.

Statens institutionsstyrelse är i sin helhet positiv till strategin. Statens institutionsstyrelse framför att strategin bör lyfta eventuella behov av eftervård efter institutionsplacering.

Vision Stockholms Stad välkomnar strategin, men har en del frågor i sitt remissyttrande.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholm för alla. Det är en stad som är jämlik och där alla är trygga. Det är ett samhälle som säkerställer att det finns ett skyddsnät för alla som behöver hjälp och stöd. Det är ett samhälle där vi ser till att alla barn får en trygg uppväxt så att de vågar drömma om framtiden.

Tyvärr brister samhället i sitt ansvar gång efter gång. Utvecklingen som vi ser där barn och unga dras in i grov brottslighet visar att läget är akut samt på vikten av att hela samhället kraftsamlar för att bryta utvecklingen. Att tro att endast repressiva åtgärder kommer att vända utvecklingen är naivt och farligt. De flesta unga som börjar begå brott gör det för att skyddsfaktorer har saknats under uppväxten. Det visar att ett samhälle som inte investerar i barn och deras utveckling riskerar att på lång sikt möta stora utmaningar med ojämlikhet, segregation och otrygghet. Därför är det viktigt att tidiga åtgärder sätts in. Det är genom att tidigt arbeta med barn, unga och deras familjer som en god grund för ett tryggare samhälle läggs.

Därför är utgångspunkten för stadens arbete att en trygg barndom och trygg uppväxt lägger grunden för att motverka brottslighetens grundorsaker. Ett långsiktigt trygghetsarbete är tätt sammankopplat med vikten av att alla barn får bra

uppväxtvillkor och att alla barn får förutsättningar och stöd för att klara kunskapsmålen. En av de största skyddsfaktorer man kan få är en avklarad skolgång.

Strategin med de fyra områden är central för att stadens arbete blir konsekvent, trygghetsskapande och likställt med målsättningen att ingen ung ska hamna på glid och rekryteras till kriminalitet. I en tid när repressiv politik dominerar samhällsdebatten är det viktigt med evidens och ihålligt arbete. Grunden för att nå framgång är en stark samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst, polisen, civilsamhället och andra aktörer. För det är när samhällets olika delar går samman som förändring skapas.

Efter remissomgången har mindre korrigeringar och uppdateringar gjorts. Tidigare har berörda nämnder arbetat med särskilda handlingsplaner som tagits fram när strategin antagits och därefter inte reviderats. Framöver ska framtagna åtgärder och uppföljningen av dessa integreras i arbetet med lägesbilder och åtgärdsplaner inom ramen för samverkansöverenskommelsen med Polisen. Det innebär att vi skapar en helhetssyn och en starkare uppföljning eftersom åtgärdsplanerna revideras årligen. Genom att tydligare koppla strategin till arbetet inom ramen för samverkansöverenskommelsen med polisen är vår förhoppning att fler insatser kan sättas in tidigare för att hindra att barn och unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Bilagor

1. Stockholms stads strategi 2024-2026 för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet, dnr KS 2023/758-20.1
2. Stockholms stads strategi 2024-2026 för att förhindra att barn unga och unga vuxna dras in i kriminalitet med ändringsmarkeringar, dnr KS 2023/758-20.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att föredragande borgarråds förslag till beslut godkänns delvis.
2. Därutöver anförs följande.

Sammanfattning

- Den reviderade strategin riskerar att innebära ett förvaltande av förra mandatperiodens landvinningar, samtidigt som det finns behov av att ta flera nya steg.
- Vi menar att den reviderade strategin hade tjänat på att få mer konkreta aktiviteter för berörda nämnder att jobba med. Så görs i stadsövergripande program på andra områden, men har inte varit regel på sociala området av oklar anledning.

- Ett helt nytt kapitel bör läggas till om Samhällsvården för omhändertagna barn och unga och särskilt eftervården av dem, inte minst vad gäller planeringen för deras fortsatta skolgång och behandlingsinsatser efter avslutad placering. Nu stannar strategin i huvudsak vid allmänpreventiva åtgärder som inte biter på den mer extrema ungdomsbrottsligheten.
- Vi anser att man bör gå vidare med att testa TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som är förstärkta behandlingsfamiljer istället för institutionsplaceringar som är både billigare och har mycket bättre utfall, numera regelmässigt använt i bl. a. Norge.
- Stockholm borde liksom Södertälje och Linköping starta pilotverksamhet med metoden ”Rätt kurva” som är en tysk modell som innebär kraftigt stöd kring 8-12-åringar på väg in i kriminalitet.
- Vi är kritiska till att allvarssamtalen inom 48 timmar helt plockats bort.
- Vi är kritiska till att sekretesshandboken inte nämns och att inte heller den lagstiftning som kommit till för att förbättra möjligheterna för socialtjänst och polis att prata utan sekretesshinder kring barn i riskzon för kriminalitet lyfts fram.
- Vi är kritiska till att samarbetet med Länsstyrelsen kring stöd till unga brottsutsatta och vittnen som påbörjades under förra mandatperioden tillsammans med Landshövdingen inte tagits med, trots att det är nödvändigt för att komma tillrätta med samarbetsvärigheterna som uppstått mellan Stödcentrum för unga brottsutsatta och vittnen och polisen.
- Vi anser att strategin bör innehålla tydligare formuleringar om att ta fram rutiner för att förskolorna ska orosanmäla i högre utsträckning. Därutöver bör det finnas rutiner som säger att när en tonåring orosanmäls för normbrytande eller kriminellt beteende, så ska socialtjänsten även titta på vilket stöd yngre syskon kan behöva för att inte hamna i samma situation. Detta för att bryta mönster där unga i samma syskonskara löper hög risk att gå samma dåliga väg om inget görs i tid.
- Vi anser att ambitionsnivån för omhändertagna barns och ungas skolgång är för lågt satt då socialtjänsten endast följer upp betyg och skolresultat i svenska, engelska och matematik. Det var länge sedan dessa tre ämnen räckte för att bli behöriga till gymnasiet och även för att sedan klara gymnasieexamen. Vi har ett särskilt ansvar i egenskap av ställföreträdande föräldrar för de omhändertagna barnen, så det är orimligt att vi då faktiskt ställer lägre krav på deras skolgång än vad vi gör på andra barn som bor hemma hos sina föräldrar.
- Vi är kritiska till att framgångsrika Vällingbyteamet lades ner i höstas. Det är ett arbetssätt som utvecklades förra mandatperioden och som ökade föräldrars

acceptans av stödinsats från 50 % som tackar ja till insats i ordinarie socialtjänst till 95 % i Vällingbyteamet. Detta tack vare att föräldrarna slapp byta handläggare för varje steg i utrednings- och behandlingsprocessen utan samma socialsekreterare kunde göra både förhandsbedömning, utredning och stå för behandlingsinsatser. Det finns ingen annan modell som vi känner till som har kommit upp i så högra acceptanssiffror.

- En lärdom från förra strategiperioden är att det är svårt när Socialförvaltningen ensamt tar fram ett dokument där andra förvaltningar, i synnerhet Utbildningsförvaltningen, är helt avgörande. Vi hade gärna sett att strategin tagits fram som ett gemensamt tjänsteutlåtande för Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden.

Fortsättning

Vi välkomnar att den reviderade strategin i huvudsak ligger kvar som den arbetades fram under Liberalernas ledning föregående mandatperiod, den första stadsövergripande strategin för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet som Stockholm tagit fram. Nästan allt, inklusive grundstrukturen, är enligt vad den grönbå majoriteten tog fram.

Men syftet med en strategi över en mandatperiod måste vara att arbetet ska ta nya kliv, inte primärt att enbart förvalta tidigare arbete. Visserligen är det förebyggande arbetet långsiktigt, men utvecklingsarbetet kan inte stanna upp allt eftersom nya erfarenheter och forskning tillkommer. Här hade vi förväntat oss större ambitioner från den nya rödgröna majoriteten som hävdade att den grönbå majoriteten inte prioriterade det socialt förebyggande arbetet.

Vi välkomnar förändringen som skett efter remissrundan att framtagna åtgärder och uppföljningen av dessa skall integreras i arbetet med lägesbilder och åtgärdsplaner inom ramen för samverkansöverenskommelsen mellan Staden och Polisen. Så önskade vi att det skulle fungera redan från början, men när strategin togs fram hade inte samverkansöverenskommelsen antagits än. I övrigt står all vår kritik från remissrundan kvar, enligt nedan:

Det är bra att det skolfokus inom socialtjänsten som var prioriterat under föregående mandatperiod fortsatt är vägledande för strategin. Men en viktig lärdom från implementeringen 2020-2022 är att både Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen behöver känna ägarskap. Eftersom förskola och skola är så viktiga delar i det förebyggande arbetet borde därför ett nytt steg ha tagits för den nya strategin genom att göra den till ett gemensamt tjänsteutlåtande från Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden. Detta för att ytterligare lyfta fram skolans betydelse i det förebyggande arbetet och förstärka ägandeskapet i alla tre berörda förvaltningar.

En annan lärdom från arbetet med stadsövergripande strategier och program som kommunfullmäktige antar är att de behöver innehålla konkreta mål med aktiviteter.

Så är ofta regel för stadens program på stadsbyggnadsområdet och IT, men inte alltid för de sociala programmen. Omsättandet av strategin i konkret handling skulle ha gagnats av att i den uppdaterade versionen formulera ett antal konkreta mål och aktiviteter för berörda nämnder.

Stockholm har ett stort och viktigt arbete att göra för att minska risken att barn och unga dras in i kriminalitet. Men det är viktigt att hålla isär två olika parallella lägesbilder. Den stora bilden är att många ungdomar känner sig tryggare och många problematiska ungdomsvanor går i rätt riktning med mindre våld och generell brottslighet. Samtidigt har den lilla andelen grovt kriminella unga utvecklat ett mer extremt våld och situationen beskrivs av kriminologer som ”färre men värre”.

Den extremt höga våldsnivån i unga åldrar belastar samhället hårt och den gängkriminella miljön är mycket lockande och starkt insocialiserande för den målgrupp som redan är i riskzon. Det finns därför anledning till en större differentiering av stadens insatser för att förhindra att unga dras in i kriminella miljöer. Det behövs riktade och ofta kraftfulla insatser till den lilla grupp som utövar det grova våld vi sett framförallt i närtid, i tillägg till de bredare, generella insatser som riktas till alla barn och unga.

Från regeringens sida föreslås nu långtgående repressiva åtgärder brett mot unga indragna i kriminalitet. Det kan på kort sikt vara nödvändigt och oundvikligt att ge låst behandling till mycket våldsamma unga. Men ett barn som skjuter med automatvapen är inte i första hand ett kriminalpolitiskt, utan ett socialpolitiskt samhällsproblem. I takt med att grovt kriminella individer låses in, står nya redo att stiga upp i gängen om inte tillförseln av unga stryps. Att ensidigt fokusera på repressiva åtgärder och förvaring av våldsamma ungdomar är därför inte en hållbar lösning på sikt.

Vi får inte heller glömma att ett barn med extremt våldsamt beteende trots allt fortsatt är just ett barn. Det är den kommunala verksamheten som sitter på redskapen när det handlar om socialpolitiska åtgärder. Det är därför helt rätt att strategin fortsätter att betona tidiga åtgärder, redan vid småbarnsåldern, för att förhindra en brottslig bana senare i tonåren. Här är de förstärkta hembesöksprogrammen en central beståndsdel, men dessa behöver kompletteras med mer riktat stöd till familjer i riskmiljöer. Det finns ofta en god kännedom inom socialtjänsten om i vilka familjer barn löper förhöjd risk att dras in i grov brottslighet. Metoder för individuellt anpassat och förstärkt stöd till dessa riskfamiljer bör därför utvecklas. Om insatserna inte når föräldrarna och barnets situation fortsätter att utvecklas åt fel håll, behöver Socialtjänsten ingripa i tid, inte vänta till dess att ungdomen måste omhändertas på grund av eget beteende.

Våldsvågen under 2023 i Stockholm där majoriteten av de misstänkta gärningspersonerna varit minderåriga, som i många fall dessutom redan varit placerade på HVB-hem och SiS-institutioner, visar med all tydlighet på behovet av en utvecklad strategi för att förbättra samhällsvårdens behandlingsresultat. Det är välkänt att staten behöver reformera SiS, där både platsbrist och bristande kvalitet i

behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Men stadens socialtjänst har ansvar för uppföljning av hur behandlingsarbetet går och särskilt ansvar för stödet som ges efter avslutad placering. Också här finns idag brister som resulterar i mer grov brottslighet. Därför borde den uppdaterade strategin kompletteras med ett särskilt avsnitt om omhändertagna barn och unga i samhällsvård.

Barn i samhällsvården är en riskgrupp, både innan vården, under vården och efter att vården avslutats. Insatser för att stabilisera deras skolgång är grundläggande för att förebygga kriminalitet. Det nya avsnittet ska ha ett särskilt fokus på uppföljning av hälsa och skolgång, och socialtjänstens långsiktiga arbete med stöd efter placeringstidens slut. Att minska risken för att unga begår de grövsta våldsbrotten efter att en placering avslutats skulle ha avgörande betydelse för att minska den grova kriminaliteten. Mycket av de stora resurser som nu läggs på samhällsvård är bortkastade eftersom de unga sedan så snabbt återfaller i brott.

Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt ibland annat Norge, med förstärkta familjehem som alternativ till institutionsplacering borde tydligare pekas ut som prioriterad att utveckla i den reviderade strategin. Nu omnämns den endast kort. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution.

Vidare anser Liberalerna att metoden ”Rätt kurva” borde lagts fram som exempel på en konkret metod att testa under mandatperioden om man menar allvar med att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Metoden är baserad på en tysk modell för att förhindra att barn i åldern 8-12 år dras in i kriminalitet. Den grundar sig i att barn som har ett riskbeteende för allt grövre brott erbjuds omfattande, individanpassat stöd under en period för att förhindra fortsatt brottslighet. Metoden har visat sig framgångsrik utomlands och en pilotverksamhet pågår nu i Södertälje, Linköping och Göteborg. Som landets största kommun borde även Stockholm genomföra en pilotverksamhet med metoden.

Strategin innehåller bra och viktiga områden att fortsätta arbeta med. Ovan har vi beskrivit de övergripande förändringar Liberalerna velat se. Därutöver har vi identifierat ett flertal punkter som bör tas in och dessa redovisas nedan under respektive rubrik i strategin:

Strukturerad samverkan

Här lyfts behovet av en snabb reaktion och insats när ett barn begår sitt första brott. De allvarssamtal inom 48 timmar som infördes under föregående mandatperiod, men nu avskaffats, syftade till just detta. Under förra mandatperioden såg vi en intressant metodutveckling av samtalen i flera stadsdelar där både fältassistenter och föräldrarådgivare involverades i samtalen, samt upprättande av direktnummer för polisen till socialtjänstens mottagningsenhet för snabba möten vid exempelvis snatterier och mindre våldsbrott etc. Att allvarssamtalen tas bort trots att majoriteten

säger sig vilja ha en snabb reaktion och tidigt upptäckt av problematik är beklagligt. Det är precis det som allvarssamtalen gett god möjlighet till.

Under den nya strategiperioden bör nya steg tas mot tätare integrering av socialtjänsten i förskola, skola och hos polisen. Arbetet med den sekretesshandbok som togs fram förra mandatperioden behöver lyftas fram i strategin och berörda aktörer behöver ha inställningen att man så långt det går ska dela information. Det finns redan idag lagstiftning som möjliggör informationsutbyte mellan myndigheter när det gäller barn och unga i kriminalitet. Sekretesshandboken syftar till att bidra med kunskap om den, men i den reviderade strategin omnämns dessvärre inte sekretesshandboken eller den lagstiftning som finns över huvud taget.

Barns utsatthet för våld

Vi delar bilden av att det är ett växande problem med barn och unga som drar sig för att anmäla eller vittna på grund av rädsla och otrygghet. För att motverka detta hade Stödcentrum och exempelvis verksamheten Våga Anmäla, Våga Vittna behövt mål och aktiviteter i den reviderade strategin. För att tydliggöra Stödcentrums ansvar även för unga vittnen bytte verksamheten namn till just Stödcentrum för unga brottsutsatta *och vittnen* föregående mandatperiod. Då det framkommit i rapporter från Socialförvaltningen att Stödcentrum nu får in märkbart färre hänvisningar från polisen behöver staden hitta en lösning för att unga brottsoffer och vittnen ska ges snabb möjlighet att få stöd. Samarbetet som inleddes med Länsstyrelsen under förra mandatperioden för att förbättra stödet till unga brottsutsatt under hela rättskedjan saknas tyvärr i strategin.

Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer

På det här området är det framförallt förskolans roll i det förebyggande arbetet som skulle behövt utvecklas och lyftas fram mer i den reviderade strategin. Förskolan upptäcker ofta tidigt barn i riskfamiljer och med riskbeteende, men likväl görs relativt få orosanmälningar till socialtjänsten från förskolan. Det är därför viktigt att det jobbas fram rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn med riskbeteende i förskolan och möjliggöra för socialtjänsten att komma i kontakt med dessa familjer. Detta eftersom dessa barn i många fall enligt forskning löper hög risk att fortsätta med ett problemskapande beteende i skolan om inga åtgärder sätts in. Sociala förmågor behöver tränas i förskolan, för att barnen ska vara socialt redo inför skolstarten. Risken finns annars för ständiga skolmisslyckanden, fortsatta sociala problem och i förlängningen kriminalitet.

Stadens egen genomlysning *Rätt stöd i rätt tid* visade tydligt att majoriteten av insatserna sätts in i ett för sent skede, trots att det ofta funnits en oro för barnet långt tidigare. Stödinsatser till föräldrar behöver beviljas i högre grad till föräldrar med barn i förskolan eftersom det är där störst nytta kan göras.

I de fall som ett äldre syskon aktualiseras hos socialtjänsten pga oro för kriminalitet eller annat normbrytande beteende, behöver socialtjänsten i högre utsträckning också

utreda situationen för yngre syskon. Dessa småsyskon löper markant högre risk att själva dras in i kriminalitet och social problematik senare i livet. Därför behöver stöd och förebyggande insatser riktas även mot yngre barn i syskonskaran.

Insatser som stabiliserar skolgång och Skolprestationer – SAMS och Skolfam

Enligt artikel 28 i barnkonventionen ska barn ha rätt till utbildning. Det här gäller alla barn och placerade barn har samma rätt till utbildning och skolgång som alla andra. Rätten till utbildning omfattar dessutom mer än att enbart rent praktiskt erbjuda ett visst antal undervisningstimmar. Målet måste vara att omhändertagna barn faktiskt når upp till kunskapsmålen, når gymnasiebehörighet och även går ut gymnasiet med fullständiga betyg. SAMS och Skolfam är bra modeller som ska fortsätta användas och utvidgas.

Men det behöver framförallt säkerställas att socialtjänsten följer upp placerade barns skolresultat. Stadens ambitionsnivå idag att enbart kontrollera om barnen uppnått godkänt betyg i svenska, engelska och matematik är inte samma sak som att ge placerade barn förutsättningar för att nå upp till kunskapsmålen och bli behöriga till gymnasiet. För att staden ska kunna ta sitt ansvar behöver socialtjänsten kunna följa placerade barns skolresultat, inte enbart av socialsekreterare på individnivå, utan även på aggregerad nivå för gruppen som helhet. Utan denna information vet vi helt enkelt inte hur barn som är placerade presterar i skolan. Inte heller vet vi om insatser för att förbättra dessa barns skolresultat ger effekt.

Civilsamhälle och näringsliv

Under denna rubrik i strategin borde en särskild underrubrik om hur förtroendet för socialtjänsten ska stärkas och desinformation motarbetas läggas till, med konkreta utvecklings- eller åtgärdsförslag. Här har civilsamhället och näringslivet en viktig roll att spela för att förhindra spridning av desinformation. Tillit och förtroende till socialtjänsten är direkt avgörande för att myndigheten ska kunna genomföra sitt uppdrag. Detta gäller inte minst för att kunna nå barn och unga i riskzon för att dras in i kriminalitet. Det är en målgrupp som överlag har mycket låg tilltro till myndigheter i allmänhet och socialtjänsten i synnerhet. Med anledning av den förödande genomslagskraft de senaste årens desinformationskampanjer haft i många stadsdelar borde åtgärder mot detta ha getts särskilt utrymme i den uppdaterade strategin.

En kunskapsbaserad praktik

Vi anser att nya arbetssätt som visat sig vara mer effektiva och i större utsträckning nå ut till socialtjänstens målgrupper snarare borde spridas än läggas ned. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning bedrev föregående mandatperiod ett utvecklingsarbete inom socialtjänsten för ett utökat tidigt socialt stöd till barn och unga - det så kallade Vällingbyteamet. Syftet var att barn och unga i riskzon för att utveckla ett missbruk eller dras in i kriminalitet skulle få hjälp i ett tidigt skede för att bryta en negativ utveckling. Socialsekreterare i teamet hade bland annat en bredare och mer flexibel

roll där en och samma medarbetare hade flera funktioner för att familjen inte skulle behöva hänvisas mellan flera olika medarbetare och enheter.

Stadsdelen beviljades medel från den sociala investeringsfonden för att bedriva detta som ett pilotprojekt för att bättre nå ut till vissa målgrupper och öka andelen som tackade ja till insats. Projektet visade sig vara nästan dubbelt så effektivt som ordinarie arbete. Familjernas vilja att tacka ja till insatserna från Vällingbyteamet låg på 95 procent, att jämföra med drygt 50 procent i socialtjänstens ordinarie verksamhet. Det är en form av praktisk samhandling vi bör se mer av, inte mindre.

Det har dock varit svårt att finansiera denna arbetsmetod och den har nu lagts ner av budgetskäl, enligt den rödgröna majoriteten. Men under mandatperioden förväntas en ny socialtjänstlag komma på plats som möjliggör för socialtjänsten att bevilja mer insatser utan föregående utredning och då skulle Vällingbyteamets arbetsätt kunna möjliggöras som regel. Det behöver inte nödvändigtvis vara exakt den arbetsmodell som Hässelby-Vällingby utvecklade, men det integrerade och lyckade arbetssättet kan stå som föredöme. Arbetssätt och metoder som innebär att 9 av 10 tackar ja till insats bör vara ordinarie arbetssätt istället för ett tillfälligt projekt.

Sammantaget saknar vi flera delar i den reviderade strategin som behövs för att lyckas ännu bättre med det förebyggande arbetet. Vi önskar ett mer framåtriktat utvecklingsarbete i en tid av stora sociala problem för stadens socialtjänst att hantera. Det behövs även mål med konkreta aktiviteter att sträva efter, likt det som återfinns i andra av stadens styrdokument. Socialtjänstens insatser ska alltid kopplas till någon form av uppföljning, så att man tar reda på hur det gått för klienten och man får veta vad som fungerat och inte för olika problem. Tanken med ett styrande program är att det behöver bli tydligt vad som ska göras och uppnås för möjliggöra uppföljning och utvärdering. I en strategi som denna hinner kanske inte allt genomföras fullt ut, men den behöver visa riktningen. Risken är annars att detta blir en mandatperiod av förvaltning, istället för vidareutveckling och konkret handling.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner och Dennis Wedin (båda M) enligt följande.

Moderaterna gick till val 2022 på att bekämpa gängkriminaliteten med alla till buds stående medel.

Varje dag ansluter tre nya personer till den organiserade brottsligheten och det främst är barn och unga. Det är denna verklighet politiken behöver förhålla oss till när vi diskuterar tänkbara former av åtgärder mot gängkriminaliteten. Särskilt allvarligt är det när minderåriga barn används till att utföra våldsdåden

Kampen mot den organiserade brottsligheten kräver både insatser här och nu samt ett långsiktigt, ihållande förebyggande arbete. Den moderatledda regeringen går fram med nödvändiga straffskärpningar och ytterligare resurser till rättsväsendet. Moderaterna i Stockholms stad har också föreslagit en rad olika åtgärder som utökade

hembesöksprogram, pilotprojekt med erfarna socialsekreterare som arbetar i hemmiljö och mycket annat.

För att bryta nyrekrytering till gängen behövs det finnas ett alternativ till ett kriminellt liv. Unga med framtidshopp är mer motståndskraftiga mot den grooming som gängen ägnar sig åt. Förebyggande insatser förutsätter att barn och unga i riskzon kan upptäckas tidigt och att samhällsaktörer effektivt kan samverka. Viktiga skyddsfaktorer är ett föräldraansvar, tillsammans med meningsfulla fritidsaktiviteter och en skola som fokuserar på kunskap.

Skolan utgör en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Idag är skillnaderna mellan Stockholms skolor stora och det finns ett fortsatt viktigt arbete att göra för att alla skolor ska vara bra skolor och för att säkerställa att barn och unga får tidiga insatser vid behov. En meningsfull fritid för barn och unga är förebyggande insats.

Det är bra att det fokus på skolan inom socialtjänsten som infördes under föregående mandatperiod fortsatt är vägledande för strategin. Men en viktig lärdom från implementeringen 2020-2022 är att både utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen behöver känna ägarskap. Eftersom förskola och skola är så viktiga delar i det förebyggande arbetet borde därför ett nytt steg ha tagits för den nya strategin genom att göra den till ett gemensamt tjänsteutlåtande från samtliga berörda förvaltningar. Detta för att ytterligare lyfta fram skolans betydelse i det förebyggande arbetet och förstärka ägandeskapet i alla tre berörda förvaltningar.

En annan lärdom från arbetet med stadsövergripande strategier och program som kommunfullmäktige antar är att de behöver innehålla konkreta mål med aktiviteter. Så är ofta regel för stadens program på stadsbyggnadsområdet och inom IT, men inte alltid för de sociala programmen. Omsättandet av strategin i konkret handling skulle ha gagnats av att i den uppdaterade versionen formulera ett antal konkreta mål och aktiviteter för berörda nämnder.

Den rådande våldsvågen i Stockholm där majoriteten av de misstänkta gärningspersonerna är minderåriga, som i många fall dessutom redan varit placerade på HVB-hem och SiS-institutioner, visar med all tydlighet på behovet av en utvecklad strategi för att förbättra samhällsvårdens behandlingsresultat. Det är välkänt att staten behöver reformera SiS, där både platsbrist och bristande kvalitet i behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Men stadens socialtjänst har ansvar för uppföljning av hur behandlingsarbetet går och särskilt ansvar för stödet som ges efter avslutad placering. Också här finns idag brister som resulterar i mer grov brottslighet. Därför borde den uppdaterade strategin kompletteras med ett särskilt avsnitt om omhändertagna barn och unga i samhällsvård.

Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt ibland annat Norge, med förstärkta familjehem som alternativ till institutionsplacering borde tydligare pekas ut som prioriterad att utveckla i den reviderade strategin. Nu omnämns den endast kort. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution

Vi anser att nya arbetssätt som visat sig vara mer effektiva och i större utsträckning nå ut till socialtjänstens målgrupper snarare borde spridas än läggas ned. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning bedrev föregående mandatperiod ett utvecklingsarbete inom socialtjänsten för ett utökat tidigt socialt stöd till barn och unga - det så kallade Vällingbyteamet. Syftet var att barn och unga i riskzon för att utveckla ett missbruk eller dras in kriminalitet skulle få hjälp i ett tidigt skede för att bryta en negativ utveckling. Socialsekreterare i teamet hade bland annat en bredare och mer flexibel roll där en och samma medarbetare hade flera funktioner för att familjen inte skulle behöva hänvisas mellan flera olika medarbetare och enheter.

Stadsdelen beviljades medel från den sociala investeringsfonden för att bedriva detta som ett pilotprojekt för att bättre nå ut till vissa målgrupper och öka andelen som tackade ja till insats. Projektet visade sig vara nästan dubbelt så effektivt som ordinarie arbete. Familjernas vilja att tacka ja till insatserna från Vällingbyteamet låg på 95 procent, att jämföra med drygt 50 procent i socialtjänstens ordinarie verksamhet. Det är en form av praktisk samhandling vi bör se mer av, inte mindre.

Det har dock varit svårt att finansiera denna arbetsmetod och den har nu lagts ner av budgetskäl, enligt den rödgröna majoriteten. Men under mandatperioden förväntas en ny socialtjänstlag komma på plats som möjliggör för socialtjänsten att bevilja mer insatser utan föregående utredning och då skulle Vällingbyteamets arbetssätt kunna möjliggöras som regel.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 17 januari 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Kristin Jacobsson (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att komplettera strategin med skrivningar om en metodik kring tidiga allvarssamtal riktade mot unga som uppvisar riskbeteenden
3. Att därutöver anföra

För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med akuta och förebyggande åtgärder. Målsättningen måste vara att ingen ung ska dras in i kriminalitet. Vi välkomnar därför att majoriteten tar vidare den strategi som togs fram under förra mandatperioden samt att de målsättningar som där sattes upp även löper över till nuvarande plan. Givet hur läget ser ut idag behöver dock arbetet intensifieras.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Vi måste också bli bättre på att lära oss av andra städer som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. En metod som framgångsrikt använts i många länder är "Cure Violence" där civilsamhället bidragit till att begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer – något som Centerpartiet lagt skarpa förslag om. Socialtjänsten måste dessutom alltid skyndsamt hantera orosanmälningar som gäller barn och särskilt orosanmälningar som kommer ifrån de som möter barnen i deras vardag; förskola, skola och ibland polis och BUP. Socialtjänsten ska också i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola och polis. Tidiga insatser är viktigt så barnen och deras familjer snabbt kan få det stöd de behöver. Det är också viktigt att alla som arbetar med barn har kunskap om när och hur en orosanmälan ska göras. För att snabbt kunna sätta in tidiga insatser behöver vi fler socialsekreterare och kompetenshöjande insatser. Socialsekreterarnas arbetsbelastning ska inte stå i vägen för att insatser sätts in i rätt tid. Socialtjänsten behöver arbeta systematiskt med

föräldrar i behov av stöd redan när barnen är små. Dessutom vill vi se ett tidsligt fokus och prioritering i att förvaltningen ska utveckla samverkan mellan skolan, förskolan och polisen i arbetet med barn och unga.

Många, inte minst i utsatta områden är rädda för socialtjänsten. Här behövs förtroendeskapande åtgärder i samarbete med civilsamhället. Nyanlända familjer behöver få information om barns rättigheter i Sverige och vissa behöver få stöd att hitta alternativ till att slå barn som en del av uppfostran. Våld mot barn kan inte i någon omfattning accepteras. Barn som utsatt för våld i hemmet har själva en lägre tröskel att använda våld mot andra. Stockholm behöver kartlägga och ta fram en handlingsplan för att stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Johan Paccamonti (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut,
2. Att revidera förslaget enligt vad som anförs nedan,
3. Att därutöver anföra följande

Tryggheten är en ödesfråga för både Sverige och Stockholm. Familjen är den i särklass viktigaste gemenskapen, liksom den främsta skyddsfaktorn för barn och unga. Alldeles oavsett hur de ser ut, lägger trygga familjer en god grund för ett tryggt samhälle. Kristdemokraterna slår vakt om värden och förutsättningar som bidrar till att familjer kan fungera väl samt om att familjer får det stöd de behöver. Problem ska i görligaste mån lösas där och om nödvändigt med hjälp från det offentliga i nära samarbete med barn och föräldrar.

Den reviderade strategin utgör i stora delar den som togs fram under förgående mandatperiod, stadens första stadsövergripande strategi på ämnet. Att majoriteten väljer att fortsätta vårt arbete välkomnas. Stadens förebyggande arbete för att förhindra att ungdomar dras in i kriminella kretsar behöver intensifieras och ske i samarbete med den unges familj, skola, socialtjänst och polis.

Avslutningsvis noterar vi skeptiskt att riskfaktorer att hamna i kriminalitet inte ges en mer nyanserad bild. Att lagligt bruka tobak och alkohol kan rimligtvis inte utgöra en jämförbar risk med tillgången till vapen och narkotika. En differentiering mellan lagliga och olagliga riskfaktorer är en förutsättning för att åtgärder mot respektive faktor ska bli ändamålsenliga, liksom mellan de olika socioekonomiska faktorerna som inte kan bemötas enhetligt.

Ärendet

Strategin utgår från fyra prioriterade områden vilka särskilt ska beaktas i arbetet med att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Dessa fyra områden är desamma som de vilka låg till grund för föregående strategi och är:

- Samverkan mellan socialtjänst, polis, skola, BUP och andra relevanta aktörer
- Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer och säkerställa skolgång för barn i riskzon
- Våldspreventiva metoder ur ett jämställdhetsperspektiv
- Samverkan med civilsamhälle och näringsliv

Arbetsätten och de interventioner som beskrivs har fokus på social brottsprevention och utgår från brottslighetens sociala orsaker. Inom varje område presenteras olika insatser, metoder och samverkansformer – alla kopplade till det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och med ett långsiktigt fokus på att tillförsäkra barn och unga trygga uppväxtvillkor och förutsättningar att skapa sig en bra framtid.

Eftersom tidigt stöd till föräldrar och barn i riskzonen är det mest effektiva och långsiktiga sättet att ta sig an de utmaningar brottsligheten och den kriminella rekryteringen medför lägger strategin stor vikt på det främjande och förebyggande arbetet. Stadens medarbete ska vara uppmärksamma på de riskfaktorer vilka mer än andra indikerar risk för lång och intensiv brottslighet för att därigenom tidigt kunna sätta in stöd och hjälp till barn och unga i behov. De insatser som erbjuds barn och deras familjer ska vara av god kvalitet och helst uppvisa någon form av evidens varför de föräldrastödsprogram, av vilka somliga redan erbjuds i staden och som Socialstyrelsen listar i sitt kunskapsstöd, lyfts fram som en central del av det brottsförebyggande arbetet.

De barn och unga vilka redan utvecklat en långtgående och komplex problematik ska tillförsäkras effektiva och kvalitativa insatser för att ges så bra förutsättningar som möjligt att lämna den kriminella världen. Eftersom strategin understryker vikten av lokal kompetens och erfarenhet återfinns en betydande del av detta arbete och dessa insatser i de olika stadsdelsnämnderna, men de centrala resurserna vid Framtid Stockholm bör också användas i arbetet med barn och unga vilka utvecklat en social problematik.

Skolan och en positiv skolanknytning utgör den kanske mest framträdande skyddsfaktorn vad gäller risken att utveckla en kriminell livsstil och strategin lägger därför stor vikt vid att barn i riskzonen håller fast vid och fullföljer sin skolgång. Eftersom fullständiga betyg och en avklarad skolgång inte enbart skyddar mot kriminalitet utan också minskar risken för annan social utsatthet som missbruk, arbetslöshet och psykisk ohälsa, problem som ofta hör ihop med och är och nära kopplade till risken att dras in i kriminalitet har staden ett utvecklat fokus på att få skolan att fungera för barn i riskzonen. I detta syfte finns upparbetade samverkansforum mellan bland andra skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård och

polis men också insatser ämnade att stabilisera skolgången för barn med hög frånvaro och för barn som av olika anledningar placerats utanför det egna hemmet.

Även samverkan med polisen är något som lyfts i strategin. Bland annat uppmanas socialtjänsten att i högre utsträckning använda sig av lagrummet 31 § LuL för att initiera en polisutredning när det misstänkta barnet inte är straffmyndigt. Även de samlokaliserade socialsekreterarna hos polis förs fram som en samverkansform vilken förbättrat samarbetet mellan socialtjänst och polis och som inneburit att en ökad förståelse för varandras yrken och kompetenser.

Även en hög inskrivningsgrad i förskolan är centralt för det långsiktiga brottsförebyggande arbetet av två olika skäl. Det första är att förskolans verksamhet förbereder barnen inför skolan och därmed ökar deras chanser till en positiv skolgång. Forskning har också visat att barns pedagogiska utveckling främjas av att de går i förskola. Det andra skälet är att förskolan kan uppmärksamma barn med behov av stöd i ett tidigt skede så att dessa snabbt kan få stöd och hjälp. I staden finns introduktionsförskolor som har i uppdrag att nå ut till de föräldrar som annars skulle välja att inte sätta sina barn i förskola. Detta arbete är viktigt inte minst i socioekonomiskt svaga områden där inskrivningsgraden i förskolan tenderar att vara lägre än i mer välbärgade områden.

Då brottslighet i allmänhet och våldsbrott i synnerhet är så nära sammankopplade med destruktiva manlighetsnormer är en viktig del av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet att tillsammans med barn och unga ifrågasätta och diskutera dessa normer. I detta syfte arbetar staden sedan en tid tillbaka bland annat med programmet mentorer i våldsprevention, utformat för att göra barn och unga uppmärksamma på vilka beteenden som är att betrakta som våldsamma och även få dem att agera i situationer där sådana beteenden förekommer.

Civilsamhället och dess organisationer lyfts också fram som en central resurs i arbetet mot att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. För att nå personer utan tilltro till myndigheter och med hög risk för lång och intensiv brottslig bana kan civilsamhällets aktörer ibland vara avgörande. Staden samverkar även med flera olika organisationer – bland andra SoS Barnbyar som erbjuder stöd till de barn och unga som lämnar samhällsvården och som inte alltid får det stöd de behöver hemifrån. Även de bostadsbolag och hyresvärdar som står för bostadsbeståndet i staden förs fram som viktiga aktörer vad gäller att uppmärksamma brott. De bidrar i arbetet med att göra områden trygga och attraktiva vilket försvårar för brottsligheten att få fäste.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2023 följande.

1. Socialnämnden godkänner förslaget till reviderad strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

2. Socialnämnden hemställer till kommunfullmäktige att godkänna styrdokumentet strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet enligt socialnämndens förslag.
3. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD), se Reservationer m.m.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Annika Elmlund m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Jämställdhetsanalys

Eftersom kön, vid sidan av ålder, är den faktor som har starkast koppling till våld och kriminalitet präglas stadens strategi av ett arbete inriktat på jämställdhet. Män och pojkar är överrepresenterade vad gäller i stort sett all brottslighet, men framförallt vad gäller våldsbrott varför strategin prioriterar arbetet med destruktiva manlighetsnormer. Då både pojkar och män men också flickor och kvinnor har att förhålla sig till dessa normer är arbetet med att ifrågasätta och kritiskt granska vilka normer som är förknippade med män och manlighet en del av strategins övergripande och långsiktiga satsning för att minska risken att pojkar och unga män attraheras av och dras in i den kriminella världen.

Barnrättsperspektiv

Sverige har genom barnkonventionen åtagit sig att säkerställa alla barns rättigheter enligt konventionen. Barnets bästa ska vara vägledande i alla frågor som rör barnet och även vid eventuella inbördes konflikter mellan de olika rättigheterna i konventionen eller i andra avtal gällande mänskliga rättigheter. Alla barn har samma rättigheter oavsett om barnet brutit mot lagen eller har en relation till någon som gjort detsamma, och myndigheter ska i första hand beakta vad som bedöms vara till barnets bästa i alla processer och i all verksamhet som vänder sig till barn. Barns bästa ska – oavsett livssituation – väga tungt i myndigheters bedömningar och alla barn ska ges lika möjligheter att vara delaktiga i de beslut som tas och rör barnet eller den unge själv. Barn och ungdomar som inte diskrimineras utan som får erfarenhet av demokrati och som upplever sig bli hörda och respekterade, och inte främst ses som potentiella brottslingar, får också goda möjligheter att bidra till ett tryggt och demokratiskt samhälle.

Förvaltningen föreslår att: Socialnämnden godkänner förslaget till reviderad strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Socialnämnden hemställer till kommunfullmäktige att godkänna styrdokumentet strategi för att

förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet enligt socialnämndens förslag. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Remissammanställningen

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Akademikerförbundet SSR Stockholms stad, Fryshuset, Kriminalvården, Stockholms universitet, Polisregion Stockholm, Region Stockholm, Saco Stockholm, Skolverket, Statens institutionsstyrelse och Vision Stockholms Stad. Stockholms Stadshus AB har i sin tur vidareremitterat ärendet till AB Familjebostäder, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder.

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad, Stockholms universitet och Saco Stockholm har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	20
Arbetsmarknadsnämnden	20
Förskolenämnden.....	22
Idrottsnämnden	23
Kulturnämnden	24
Utbildningsnämnden.....	26
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	28
Skärholmens stadsdelsnämnd	29
Södermalms stadsdelsnämnd	30
Stockholms Stadshus AB	32
AB Familjebostäder	32
SISAB	33
AB Stockholmshem	34
AB Svenska Bostäder	35
Fryshuset.....	36
Kriminalvården	44
Polisregion Stockholm.....	45
Region Stockholm	45
Skolverket.....	46

Statens institutionsstyrelse	48
Vision Stockholms stad	49
Reservationer m.m.	51

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetet med att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet är en väldigt aktuell, angelägen och prioriterad fråga för staden och för hela samhället. Arbetet ligger väl i linje med kommunfullmäktiges mål om att Stockholms stad ska ge stöd och omsorgs där behoven är som störst samt att Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser. Stadsledningskontoret anser att strategin på ett bra sätt lyfter fram vikten av främjande och förebyggande arbete samt av tidiga insatser. Det är också positivt att den reviderade strategin fortsätter att fokusera på de fyra områden som låg till grund för strategin 2019-2022, eftersom det ger goda förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet är ett ansvar som åligger många aktörer i samhället och en rad av stadens verksamheter. Det är därför positivt att strategin framhåller vikten av strategisk samverkan och operativt samarbete inom staden och med andra myndigheter men också med civilsamhälle och näringsliv.

För att strategin ska ge effekt behöver den ligga till grund för lokala analyser av läget, framtagande av åtgärder och uppföljning av vidtagna åtgärder. Detta har tidigare gjorts i särskilda handlingsplaner kopplade till strategin. I syfte att skapa en helhetssyn föreslås detta arbete istället integreras i arbetet med framtagande av lägesbilder och åtgärdsplaner inom ramen för samverkansöverenskommelsen med Polisen. Detta framgår av Anvisningar för nämndernas arbete med verksamhetsplan 2024 och föreslås av stadsledningskontoret tydliggöras i strategin. Det innebär också att arbetet med åtgärder i enlighet med strategin kommer att pågå kontinuerligt eftersom åtgärdsplanerna revideras varje år, medan handlingsplaner tidigare endast togs fram i samband med strategins införande.

Utöver detta föreslår stadsledningskontoret mindre korrigeringar i strategin, bland annat uppdateringar utifrån att det har gått en tid sedan socialnämnden fattade beslut om förslaget till strategi.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att med ovan föreslagna justeringar godkänna Strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med bilaga 1.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Johan Kling (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Per Rosencrantz m.fl. (M) och Christina Tufvesson (L), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på att den nya strategin för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet följer samma fokusområden som den tidigare strategin. Detta ger goda förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete. Det är även positivt att strategin har en bred ansats för att förhindra kriminalitet, där även bland annat våld i nära relationer lyfts fram som ett område där förebyggande arbete behövs. Arbetsmarknadsförvaltningen anser även att det är positivt att socialförvaltningens stödjande och samordnande roll lyfts fram i strategin, då arbetsmarknadsförvaltningen bedömer stödet från socialförvaltningen som viktigt bland annat i arbetet med kompetensutveckling för personal som arbetar med frågorna som berörs i strategin.

Av inledningen till strategin framgår att tyngdpunkten i strategin ligger på förebyggande arbete, men att strategin även betonar vikten av att personer med en komplex och långt framskriden problematik ska erbjudas effektiva och individuellt utformade insatser för att lämna den kriminella miljön. Arbetsmarknadsförvaltningen hade utifrån detta gärna sett en beskrivning av stadens avhopparverksamheter och hur dessa insatser kompletterar det förebyggande arbetet, särskilt mot bakgrund av att allt yngre personer idag riskerar att dras in i kriminalitet och har behov av samordnade insatser från flera instanser.

Utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv hade även brottsförebyggande åtgärder som syftar till att stärka kopplingen till arbetsmarknaden kunnat lyftas fram något tydligare i strategin. Arbetsmarknadsförvaltningen erbjuder ett flertal insatser som syftar till att ge stöd till personer som vill bryta en kriminell livsstil eller som riskerar att hamna i ett utanförskap på grund av sociala skäl. Insatser för målgruppen är till exempel Arbetslag Nytorget och Arbetslag Transformator som riktar sig till unga i åldern 20-29 år, och Introjobbet som även inkluderar är unga under 20 år. Arbetsmarknadsförvaltningen har också ett aktivt uppsökande arbete som syftar till att nå ut till målgrupperna som omfattas av arbetet och erbjuda stöd utifrån individens behov. Detta kan ses som en del i det förebyggande arbetet som kan bidra till att fler som står utanför arbetsmarknaden eller som riskerar att hamna i socialt utanförskap får stöd i att närma sig arbetsmarknaden. I arbetet ingår även att anordna events som

bland annat riktar sig till föräldrar för att sprida information om förvaltningens olika insatser för unga. Föräldrar till barn och unga nås även till exempel genom arbetet med Stadsdelsmammor, samhällsorientering och samhällsvägledning som förvaltningen samordnar.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Ismail Ali (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Amelie Langby m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den strategi som har reviderats av socialnämnden under år 2023. Förskolans viktiga preventiva roll betonas vilket förvaltningen instämmer i med tillägget att det är en förskola av hög kvalitet som har dessa positiva effekter. En förskola av medel- eller låg kvalitet riskerar istället att förstärka segregation och ojämlikhet. Förvaltningen uppmärksammar de skillnader som uppmäts i läsförståelse både i PISA och PIRLS mellan inrikes- och utrikesfödda elever. För att utjämna skillnaderna och skapa likvärdiga förutsättningar behövs ytterligare förstärkta insatser för ökad språkutveckling i förskolan och skolan.

I Stockholms stads förskolor arbetar man sedan flera år med bland annat uppsökande verksamhet för att öka inskrivningsgraden i förskolan. Stadsdelsförvaltningarnas egna underlag avseende vilka barn som inte är inskrivna i förskolan visar att cirka hälften av barnen som söks sannolikt inte befinner sig i landet. Korrekt statistik är avgörande för att förskolan ska kunna rikta sina insatser rätt och använda resurser effektivt för att öka inskrivningsgraden. Även här behövs en gemensam strategi för att nå rätt familjer och barn och att ge en korrekt bild av situationen.

Förvaltningen vill också belysa vikten av att inkludera förskolan i de samverkansstrukturer som ingår i de prioriterade områden som nämns i strategin tillsammans med socialtjänst, polis, skola, BUP och andra relevanta aktörer. Detta då kriminaliteten kryper allt lägre ner i åldrarna. Tecken på normbrytande beteende går att identifiera redan i förskolan, vilket också lyfts i strategin och det är avgörande att tidiga insatser sätts in direkt för att de ska kunna ha en positiv påverkan på barnet.

Statistik visar att relativt få orosanmälningar inkommer från förskolan jämfört med andra verksamheter. Förvaltningen menar att i samverkan med socialtjänst behöver

orsakerna till detta utredas vidare. Förskolans medarbetare saknar det personskydd som många andra verksamheter har tillgång till och är därför i en utsatt position vid en eventuell anmälan. Det kan därmed utgöra en risk för både barn och personal att exempelvis göra en orosanmälan av ett barn till en person med ett stort våldkapital. I en sådan utredning bör rutiner för orosanmälan samt behovet av skydd för förskolans medarbetare i särskilda svåra ärenden ses över. Det är viktigt att följa inskrivningsgraden i förskolan för att förebygga risken att vårdnadshavare väljer bort förskola för att de upplever sig granskade eller hotade. Förskolan behöver stärka arbetet med att bibehålla och öka vårdnadshavares tillit till verksamheten.

Avslutningsvis instämmer förvaltningen vidare i vikten av att lyfta fram stadens öppna förskolor och introduktionsförskolor som arenor för exempelvis föräldrastöd i strategin. De öppna verksamheterna kan även med fördel erbjuda språkutveckling till exempelvis nyanlända vårdnadshavare vilket i sin tur kan bidra till en fungerande skolgång längre fram. De öppna verksamheterna är också viktiga då de erbjuder möjligheter att skapa nätverk för föräldrar som i sin tur kan erbjuda ett alternativ till relationer inom familjen.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

1. Idrottsnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen
2. Idrottsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ser positivt på Stockholms stads reviderade strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Strategin har en tydlig inriktning på struktur, insatser, metoder och samverkansprocesser mellan stadens förvaltningar, bostadsbolag, myndigheter, regionen, civilsamhället och näringsliv.

En skyddsfaktor är att barn och unga har en meningsfull fritid med möjlighet till eget inflytande, vilket stärker barn och ungas hälsa och utvecklar deras personliga relationer. Barn som ges möjlighet att påverka sin fritid upplever enligt evidens en ökad känsla av tillit. Idrott och friluftsliv som metod för god hälsa har på flera platser visat sig vara framgångsrikt även för integrering och inkludering i lokalsamhället. Idrotten kan skapa goda förutsättningar för barn, unga och unga vuxna genom att främja deras personliga och gemensamma utveckling i en drogfri miljö och vara en trygg arena, fri från våld och kränkningar, där demokrati, delaktighet och jämställdhet råder.

Förvaltningen välkomnar en fortsatt bred samverkan med verksamheter inom staden och med externa aktörer för att öka tryggheten i områden och för individen. Platssamverkan och veckovisa SISS-möten (stadens interna samverkanskonferens) är några exempel där förvaltningen medverkar i det förebyggande arbetet.

Måluppfyllelse

Strategin bidrar till att idrottsnämndens mål att staden ska erbjuda stockholmarna trygga idrottsanläggningar kan uppfyllas.

Konsekvenser för barn

Om stadens idrottsanläggningar upplevs som trygga bidrar detta troligen till att fler barn och ungdomar nyttjar anläggningarna och blir fysiskt aktiva.

Jämställdhetsanalys

Idrottsnämndens arbete för att öka tryggheten i och vid idrottsanläggningar liksom trygghetsarbete i samverkan med andra aktörer i offentliga miljöer bidrar till stadens arbete för att nå målen om god hälsa, ökad jämställdhet samt fredliga och inkluderande samhällen i Agenda 2030.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 oktober 2023 följande.

Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen ser positivt på en revidering av strategin. Flera centrala delar i kulturförvaltningens verksamheter har en tydlig bäring på programmets mål. Genom arbetet med strategin 2019- 2022 har kulturförvaltningen fått möjlighet att tydliggöra sitt samlade arbete utifrån strategins perspektiv. Förvaltningen ser fram emot att fortsätta det viktiga arbete som påbörjats. Det är positivt att den reviderade strategin fortsätter att fokusera på de fyra områden som låg till grund för strategin 2019-2022,

då detta skapar goda förutsättningar för kulturförvaltningen och staden att fortsätta med de åtaganden som påbörjats.

Kulturförvaltningen ser även positivt på att den reviderade strategins tyngdpunkt ligger på främjande, tidiga och förebyggande insatser. Kulturförvaltningen arbetar aktivt för att ge fler barn och unga en meningsfull fritid, vilket i sin tur kan förhindra uppkomsten av destruktivt och kriminellt beteende. Detta gäller inte minst genom att kulturförvaltningen sedan 2021 har ett samordningsansvar vad gäller stadsdelsförvaltningarnas verksamhetsområde Barn, kultur och fritid. Samordningsansvaret inkluderar öppna mötesplatser som fritids- och ungdomsgårdar samt parklekar.

Kulturförvaltningen bedriver verksamhet inom samtliga av strategins övergripande områden. Nedan beskrivs förvaltningens synpunkter på dessa områden, samt det fortsatta arbetet med att realisera strategins mål.

Strukturerad samverkan

Kulturförvaltningen ser att en av de mest positiva delarna med den tidigare strategin var den samverkan som skedde med andra förvaltningar, bolag och civilsamhället. En samverkan där alla parter bidrar utifrån sina förutsättningar och ansvarsområden är en nyckel för att uppnå önskat resultat. Det är därför positivt att samverkan står i fokus även i den reviderade strategin.

Kulturförvaltningen deltar löpande i olika former av lokal samverkan och har utvecklat relationer med stadsdelsförvaltningarna genom, bland annat, platssamverkan och deltagande i brottsförebyggande råd. Det lokala arbetet omfattar både förebyggande trygghetsskapande arbete och specifika punktinsatser, så som uppföljning och samarbete efter skjutningar. Kulturförvaltningens arbete med stadsutveckling bidrar också till en tryggare och mer levande stad genom kulturetableringar och aktivering av offentliga ytor.

Inom ramen för kulturförvaltningens samordningsuppdrag kommer förvaltningen att fortsätta att samordna och stödja stadsdelsförvaltningarna i deras arbete med att utveckla stadens öppna avgiftsfria fritidsverksamheter. Genom samordningsuppdraget finns, exempelvis, möjlighet att löpande följa verksamheterna i de elva stadsdelsområdena genom gemensamma indikatorer. Detta underlag blir en del i det fortsatta arbetet med att minska risken för att barn och unga dras in i kriminalitet.

Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer

Kulturförvaltningen arbetar, i enlighet med strategin, utifrån att en meningsfull fritid kan ha en förebyggande, skyddande effekt. En viktig del i kulturförvaltningens verksamhet är att arbeta för att fler barn och unga ska få en meningsfull fritid. Inom Kulturskolan sker ett omfattande arbete för att bredda deltagandet, bland annat genom uppsökande kostnadsfri verksamhet. Stadens evenemang vänder sig till stor del till en ung publik och kulturförvaltningen engagerar unga i arbetet med att producera evenemang. Stockholms stadsbibliotek möter dagligen många barn och unga och

erbjuder olika typer av aktiviteter för dem på deras fritid. Genom kulturförvaltningens samordningsansvar bidrar kulturförvaltningen till en likvärdig och högkvalitativ fritidsverksamhet över hela staden. Implementeringen av stadens strategier för fritids- och ungdomsgårdar samt för parklekar är viktiga instrument i detta arbete, då de öppna verksamheterna lockar många barn och unga som inte tar del av annan fritidsverksamhet. Kulturförvaltningen samordnar stadens kolloverksamhet och arbetar aktivt för att fler barn ska få möjlighet att åka på kollo. Det handlar, bland annat om att skapa nya former för kollo som till exempel prova-på-kollo och dagkollo.

Våldsprevention med ett jämställdhetsperspektiv

Strategin lyfter vikten av att staden arbetar aktivt med könsnormer och med jämställdhet i sina verksamheter för att minska risken att främst pojkar och unga män dras in i kriminalitet. Kulturförvaltningen arbetar aktivt, tillsammans med socialförvaltningen kring MVP-fritid utifrån förvaltningens samordning av stadens fritidsgårdar.

Civilsamhälle och näringsliv

Kulturförvaltningen ser positivt på att strategin lyfter att staden behöver samverka med civilsamhället för att minska risken att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Kulturförvaltningen fördelar kulturstöd till samlingslokaler, studieförbund och andra civilsamhällesorganisationer. Flera samlingslokaler upplåter lokaler till läxhjälp och andra läsfrämjande åtgärder. Samlingslokalerna är också ofta samlingsplatser för nattvandrare och andra sociala aktiviteter. Studieförbunden samarbetar med ett stort antal mindre föreningar som lokalt bedriver familjeaktiviteter och självstudier. Kulturstöd fördelas till musikoch kulturverksamheter som riktar sig mot ungdomar. Kulturförvaltningen har gjort om stödet till studieförbunden som nu ger ännu mer möjlighet för studieförbunden att verka lokalt i ytterstaden.

Genomförande och uppföljning

Enligt strategin ska varje stadsdelsnämnd och berörda facknämnder utarbeta en handlingsplan för genomförandet av strategin. Kulturförvaltningen ser här att handlingsplanens aktiviteter med fördel framöver följas upp inom ramen av stadens övriga årshjul och ILS.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L) och Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Frida Bondesson (KD), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till Stockholms stads reviderade strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Det är, menar förvaltningen, viktigt att fortsätta och utveckla ett brett, samordnat och stadsövergripande arbete för att öka kunskaperna om våld, för att motverka normalisering av våld och för att förebygga våld. Strategin lyfter på ett föredömligt sätt fram vikten av främjande och förebyggande arbete och samverkan. För detta syfte finns flera upparbetade forum för samverkan mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården liksom gemensamma insatser för att stabilisera skolgången för barn med hög frånvaro och barn som av olika anledningar placeras utanför det egna hemmet.

Utöver trygga familjeförhållanden är en avklarad skolgång den enskilt viktigaste skyddsfaktorn vad gäller risken för framtida brottslighet. Skolan har utanför det egna uppdraget en rad etablerade stadsgemensamma insatser för att garantera en stabil och säker skolgång. Här finns skolsociala team - en samarbetsform mellan skola och socialtjänst för att ge ett tidigt och samordnat stöd till elever med upprepade eller längre frånvaro. Det primära målet med insatsen är att eleverna ska öka sin närvaro i grundskolans undervisning och uppnå gymnasiebehörighet. De tvärprofessionella teamen består av medarbetare från skolan, till exempel en kurator/och eller specialpedagog samt medarbetare från socialtjänsten i form av skolsociolog eller ungdoms- /familjebehandlare.

För barn och unga som är placerade utanför det egna hemmet arbetar staden sedan många år med Skolfam, en insats där socialtjänsten tillsammans med psykologer och specialpedagoger erbjuder stöd till familjehemsplacerade barn i grundskolan, till deras skolor och familjehemsföräldrar.

Staden använder även sedan år 2021 SAMS-modellen för alla placeringar som medför skolbyte. Detta för att i görligaste mån uppnå en obruten skolgång för barnet eller den unga personen.

För barn och unga som placerats på institution eller i behandlingsfamilj bedriver social- och utbildningsnämnderna i samverkan med sex stadsdelsnämnder sedan år 2021 det sociala investeringsfondsprojektet Skolsamordnare för placerade barn och unga. Projektet ska tillgodose att institutionsplacerade barn och unga ges en obruten och fungerande skolgång såväl under placeringstiden som efter att barnet/den unge flyttat hem igen.

Eftersom brottslighet i allmänhet och särskilt då våldsbrott är nära sammankopplade med destruktiva manlighetsnormer är en viktig del i strategin det trygghetsskapande

och brottsförebyggande arbetet att tillsammans med barn och unga ifrågasätta och diskutera dessa normer. En viktig kugge i det arbetet är programmen Mentorer i våldsprevention och Agera tillsammans som används i stadens skolor. Förvaltningen vill avslutningsvis framhålla att skolan i sitt kärnuppdrag, utöver de exempel som anges i strategin, i sin vardag, hanterar och arbetar med våldsprevention, skolfrånvaro och elevhälsa. Detta arbete syns inte i den reviderade strategin.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barns rättigheter.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden krävs omedelbar justering av ärendet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antar tjänsteutlåtandet som svar på remissen Stockholms stads reviderade strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Reservation av Fatima Nur (L), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet är ett ansvar som åligger flera av stadens verksamheter. I strategin framhålls därför vikten av strategisk samverkan och operativt samarbete inom staden och med andra myndigheter men också med civilsamhälle och näringsliv. Att det delade ansvaret i frågan framhålls ställer sig stadsdelsnämnden positiv till då det behövs både samverkan och enad kraft för att motverka att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

För att så tidigt som möjligt ge stöd till barn, unga och deras familjer betonar strategin vikten av främjande, tidiga och förebyggande insatser. Detta eftersom det är betydligt lättare att förhindra uppkomsten av ett beteende än att bryta en redan påbörjad destruktiv och normbrytande utveckling. Stadsdelsnämnden håller med om att detta är en av de viktigaste faktorerna att arbeta med och kommer under hösten starta upp ett projekt med fokus på just tidigt stöd för att motverka att problematik eskalerar. Att strategin framhåller det tidiga och förebyggande arbetet bedöms underlätta stadsdelsnämndens fortsatta fokus på att utveckla och förbättra stadsdelens förebyggande stöd.

Strategin betonar också att socialtjänstens arbete ska utgå från Socialstyrelsens nationella rekommendationer avseende insatser till målgruppen barn och unga (11-17 år) med normbrytande beteende och risk för återfall i brott. Rekommendationerna gäller insatser vilka visat sig ha evidens i arbetet med barn och unga och de ska därför prioriteras. Lokala behov och förutsättningar samt erfarenhet och kompetens i stadsdelsnämnderna ska också tas tillvara. Inom Stockholm stad pågår en implementering av socialstyrelsens kunskapsstöd och rekommenderade insatser för målgruppen. Stadsdelsnämnden ser positivt på att den uppdaterade strategin är i överensstämmelse med Socialstyrelsens riktlinjer och rekommendationer. Detta möjliggör en samstämmig arbetsprocess, där implementeringen av socialstyrelsens kunskapsstöd följer strategin.

Det finns inget i den reviderade strategin som talar för att Hässelby- Vällingby stadsdelsnämnd behöver arbeta annorlunda kring målgruppen jämfört med det pågående arbetet och den planerade utvecklingen i stadsdelen. Stadsdelens arbete och fokus är i linje med strategin som kan användas som underlag för att understödja fortsatta prioriteringar inom det förebyggande arbetet samt arbetet med att sätta in rätt insatser i rätt tid.

Sammanfattningsvis är stadsdelsnämnden positiv till att det finns en övergripande strategi som stöttar nämnderna i vad som bör prioriteras bedöms både underlätta planering och arbete i förvaltningarna och öka likställigheten så att Stockholms stads barn, unga och unga vuxna erhåller samma möjligheter till stöd oavsett vilken stadsdel de tillhör.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Alice Vestlin (C) och Conny Gabrielsson (L), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att stadens strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet har reviderats. Den uppdaterade versionens tyngd på social brottsprevention genom framför allt förebyggande och främjande insatser bedöms vara en bra grund för det fortsatta arbetet.

Genom revideringen har strategin blivit tydligare och enklare att ta till sig än vad den var tidigare. Ett exempel på det är att termen *prioriterade utgångspunkter* bytts ut mot *prioriterade områden* som bedöms ringa in arbetet på ett tydligare sätt. Att avsnitten "*Våldsförebyggande arbete i skola*", "*Förebygga våld i ungas nära relationer*" samt "*Förebygga hedersrelaterat våld*" lagts till i kapitlet "*Metoder och arbetsätt*" ses också som en förbättring gentemot tidigare strategi. En liknande utveckling har skett när det gäller samverkan med näringslivet där bland annat bostadsbolag och hyresvärdar lagts till.

Ytterligare en positiv utveckling är att strategin trycker på strategisk samverkan och operativt samarbete, vilket förvaltningen satsar på just nu bland annat genom inrättande av SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid), ett brottsförebyggande arbete med ungdomsproblematik som kriminalitet och drogmisbruk.

För att skapa likvärdighet inom staden vill förvaltningen lyfta frågan om det finns behov av en samordnande och övergripande funktion gällande stadens arbete med implementeringen av strategin. Det skulle kunna bidra med styrfart i arbetet.

Jämställdhetsanalys

Män och pojkar är överrepresenterade när det gäller brottslighet och framförallt våldsbrott och kön utgör den faktor som har starkast koppling till våld och kriminalitet. Med avstamp i detta är strategin inriktad på jämställdhet och att ifrågasätta av destruktiva maskulinitetsnormer. Alla, oavsett kön, behöver förhålla sig till dessa normer varför detta arbete bedöms vara grundläggande i den långsiktiga satsningen på att minska risken att pojkar och unga män dras in i kriminalitet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Johan Lisspers (L), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Erik Ehre (KD), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är positivt och angeläget att staden har en strategi för arbetet att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Strategin bidrar till ökad samsyn och likställighet inom staden.

Förvaltningen ser det som positivt att strategin har ett tydligt fokus på tidigt förebyggande arbete och vikten av både strategisk och operativ samverkan internt, i staden men också med andra huvudmän, exempelvis regionen. Även kopplingen till

andra styrdokument såsom stadens Trygghetsprogram, Stadens säkerhetsprogram samt samverkansöverenskommelser är tydlig.

Förvaltningen fortsätter att tillsammans med lokalpolisen och utbildningsförvaltningen utveckla arbetet med att förhindra att ungdomar dras in i kriminalitet. Förvaltningens socialsekreterare placerad hos lokalpolisen bidrar till ett mer strukturerat arbete och en löpande nulägesbild som gör att förvaltningen kan rikta insatser i det uppsökande och förebyggande arbetet, på grupp- och individnivå.

Förvaltningen har två skolsociala team. Det första skolsociala teamet som förvaltningen byggde upp i samarbete med utbildningsförvaltningen är implementerat i ordinarie verksamhet. Detta uppdrag omfattar elever i årskurserna 2-8 och med en frånvaro mellan 20-80 procent och utgår dels från insatser i skolmiljön och familjebehandling. Det andra skolsociala teamet är nytt och dess uppdrag omfattar även yngre barn i mellanstadieålder som har en skolfrånvaro över 80 procent eller inte alls går i skolan.

Med stöd av socialförvaltningen och i samarbete med andra stadsdelsförvaltningar följer förvaltningen utvecklingen mot en socialtjänst som är mer förebyggande och har möjlighet att ge tidigt och snabbt stöd. Utökad samverkan med skola och förskola är initierad för att under året kunna erbjuda föräldrastödsprogrammet Alla barn i centrum grupp (ABC) för mellanstadiebarn. Förvaltningens preventionsgrupp bjuder även in till föräldracaféer med olika teman.

Inom förskolan har ABC genomförts i grupper för barn i åldern 3-7 år samt för barn i åldern 0-2 år. Alla föräldrar som önskat plats på utbildningarna har fått en plats och under hösten 2023 planeras flera grupper starta. Att så många barn som möjligt tar del av förskolans verksamhet ser förvaltningen som viktigt eftersom det ökar möjligheterna till tidigt och förebyggande stöd men också för att rusta barn inför skolan och ge dem bättre förutsättningar att klara skolans kunskapskrav. Inom Södermalms stadsdelsområde är andelen barn inskrivna i förskola högt, 96 procent. De barn som inte är inskrivna i förskola kommer att få ett informationsbrev om förskola och allmän förskola. Utifrån ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska har förvaltningen även ett uppsökande uppdrag.

Förskoleavdelningens lokala nätverk för barns rättigheter har lyft teman som exempelvis barn med skyddade personuppgifter, orosanmälan och misstanke om att barn far illa. Dessa tillfällen har bidragit till en ökad samverkan mellan förskolan och socialtjänsten och samverkan och samarbetet behöver fortsätta stärkas.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 19 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Strategin innebär en fortsatt inriktning och fokusering på de fyra områden vilka låg till grund för strategin 2019-2022, med en tyngdpunkt på främjande, tidiga och förebyggande insatser. Koncernledningen ser positivt på långsiktigheten i strategins inriktning som innebär att berörda parter kan fortsätta med sina åtaganden inom prioriterade områden.

Koncernledningen vill, i likhet med bostadsbolagen, lyfta fram deras roll, insatser och betydelse och anser att detta kan beskrivas tydligare i strategin. Bolagen lägger idag stora resurser på trygghetsskapande åtgärder i fastigheterna och investerar i områden där behoven är som störst. Bolagen har utöver sitt uppdrag att tillhandahålla och förvalta bostäder även ett viktigt uppdrag att verka för socialt hållbara och trygga bostadsområden. Forskning visar också på bostadsområdets betydelse för barns livschanser och aktiva insatser från bostadsbolagens sida bidrar till ökad trygghet och minskad kriminalitet i utsatta områden.

SISAB ser, i likhet med bostadsbolagen att bolaget i sin roll som fastighetsägare till förskole- och skolfastigheter har en viktig funktion att fylla i detta arbete. SISAB samverkar vid behov tillsammans med andra berörda parter inom olika områden. Bolaget efterfrågar att information i högre utsträckning delas mellan berörda parter, till exempel att förskola och skola tidigt delar med sig av information om till exempel skadegörelse för att tidigt få ungdomar medvetna om att deras beteende får konsekvenser. Denna synpunkt anser koncernledningen bör tas tillvara i arbetet med strategin. SISAB lyfter vikten av vuxennärvaro där ungdomar befinner sig och behov finns. Bolaget samverkar med polis och stadsdelsförvaltningarnas fältassistenter via bolagets bevakningsföretags särskilda ungdomsteam.

När det gäller uppföljning så anges det i strategin att uppföljning behöver stärkas för att öka kännedomen om vilka arbetssätt och metoder som fungerar och ger önskvärda resultat i arbetet med att förhindra att unga dras in i kriminalitet. Alla nämnder och bolag ska löpande ta ansvar för en uppföljning och utvärdering av arbetet. Koncernledningen ser ett behov av att förtydliga detta och se över om en tydligare process för uppföljning behöver implementeras.

För kompletterande och mer utförliga synpunkter kring remissen hänvisar koncernledningen till dotterbolagens remissvar.

Underremisser

AB Familjebostäder

AB Familjebostäders yttrande daterat den 27 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Familjebostäder biträder den viktiga målsättningen att långsiktigt tillförsäkra stadens barn och unga trygga uppväxtvillkor och förutsättningar att skapa en bra framtid. I detta utgör t.ex. olika former av lokal platsamverkan en viktig strategi för att få medborgarna, de boende, barn och unga vuxna mer delaktiga i utvecklingen. Bolaget anser att detta kan tydliggöras i programmet.

I programmet berörs bostadsbolagens verksamhet endast i generella termer och mer utifrån en förväntan. Stockholms stads allmännyttiga bostadsbolag bedriver insatser på ett flertal olika nivåer för att skapa och upprätthålla trygghet och säkerhet för dem som bor och vistas i våra bostadsområden.

Familjebostäder lägger avsevärda resurser på trygghetskapande åtgärder i fastigheterna och investerar mest där behoven är som störst. Genom ett systematiskt trygghetsarbete riktas resurser mot att t.ex. förbättra belysning, skalskydd och lås, portar, allmänna utrymmen och rusta upp utemiljöer. Otrygga platser identifieras för att systematiskt kunna byggas bort och därigenom göra områdena mer attraktiva. Familjebostäder ser också att detta ger resultat i de trygghetsmätningar vi gör bland våra hyresgäster.

Evidensbaserad forskning visar att aktiva insatser från bostadsbolagens sida bidrar till ökad trygghet och minskad kriminalitet i utsatta områden. De allmännyttiga bostadsbolagen är därför en relevant samverkanspart i stadens strategiska arbete, vilket Familjebostäder anser bör tydliggöras i programmet.

SISAB

SISAB:s yttrande daterat den 5 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Den reviderade strategin lyfter att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet är ett ansvar som åligger flera av stadens verksamheter. I strategin framhålls därför vikten av strategisk samverkan och operativt samarbete både inom staden och med andra myndigheter men också med civilsamhälle och näringsliv. SISAB ser att bolaget vid behov kan komma att delta i nämnda samverkan tillsammans med andra kommunala bolag.

Utifrån områden kring tidig upptäckt och anmälan samt samverkan i tillsynen av alkohol och tobak vill SISAB lyfta vikten inom staden att förskola och skola tidigt delar med sig av information om inre och yttre skadegörelse och agerar, både gentemot unga direkt men även för att kunna fånga upp riskbeteenden.

Strategin lyfter att arbetet ska ske i samverkan med förskola, skola/jobbtorg, fritid, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt lokal polis i nära samarbete med individen och hens vårdnadshavare eller andra närstående. SISAB välkomnar arbetet och tror på att stärka både personal, vårdnadshavare och enskilda elever i förståelse kring skadestånds-bestämmelser. SISAB har goda erfarenheter av att arbeta med informationsinsatser för att säkerställa att skolor proaktivt arbetar med brottsförebyggande insatser. Ungdomar som krossar glas, klottrar eller begår annan

typ av skadegörelsebrott måste få tidiga signaler om att de är på fel väg. Det finns annars stora risker att de fortsätter med annan typ av kriminalitet. SISAB vill även lyfta vikten av vuxennärvaro där ungdomar är, under kvällar och nätter samt helger samverka bolaget med polisen och stadsdelsförvaltningarnas fältassistenter via SISAB:s bevakningsföretags särskilda ungdomsteam. Utifrån inrapporterade ordningsstörningar och annan underrättelse besöker ungdomsteamet aktuella platser med fokus på att bedriva socialt riktade insatser. Bland annat genom att föra dialog med de som befinner sig på gårdarna efter verksamhetstid.

AB Stockholmshem

AB Stockholmshems yttrande daterat den 2 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholmshem ställer sig bakom den reviderade strategin och dess betoning på förebyggande insatser samt strategiskt och operativt samarbete. Vi uppskattar även att strategin utgör ett tydligt komplement till andra styrande dokument relevanta inom området samt vilar på forskning och beprövad kunskap.

Som allmännyttigt bolag har vi inte bara som uppdrag att tillhandahålla och förvalta bostäder utan även att verka för socialt hållbara och trygga bostadsområden. Detta uppdrag sammanfattas i mål kring hyresgästernas uppfattning kring trygghet och trivsel i bostadsområdena och genomsyrar bolagets arbete i allt från nybyggnad och ombyggnad till förvaltning. Eftersom orsakerna till sociala problem är mångbottnade arbetar vi brett med både förebyggande och operativa insatser gällande sociala och bosociala frågor och här ser vi flera kopplingar till de områden strategin nämner men även områden där bostadsbolagen inte nämns. Nedan följer bolagets yttranden och önskan om förtydligande gällande de punkter som nämner bostadsbolagets roll.

3.3 Trygga och goda uppväxtvillkor

Just som strategin nämner är barnets vårdnadshavare en viktig del i barnets liv och därför vill vi betona vikten av insatser även kring vuxnas förutsättningar i syfte att motverka sociala problem och skapa bra förebilder. Bolaget främjar idag insatser kring utbildning, arbetsmarknadsinsatser, integration och cykelkurser men ser mer samordning kring dessa frågor som önskvärt.

3.3.1 Barns utsatthet för våld

Här vill vi lyfta att de allmännyttiga bostadsbolagen har en mycket bra närhet till hyresgästerna och tillgång till lägenheter och gemensamma utrymmen där vi kan informera men även upptäcka risker och förebud genom vår områdespersonal. Bolaget bedriver också kontroller vid misstanke om fall av utsatthet eller våld i hemmet via bolagets hyresjuridiska avdelning.

4.1.4 Lokala samverkansöverenskommelser och lägesbilder

Det är mycket bra att de allmännyttiga bostadsbolagen är en självklar del av samordningen och detta kan utvecklas mer.

4.2.4. Meningsfull fritid som skyddsfaktor samt 4.4.4 Föreningsbidrag som styrmedel

Bolaget samarbetar med olika föreningar och organisationer för att möjliggöra goda krafter som på ett tydligt sätt skapar mervärden för hyresgästerna och våra områden. Vi samarbetar med och anlitar både idrotts-, hälso- och kulturfrämjande organisationer men stöttar även insatser kring bland annat läxhjälp, arbetsmarknad och integration. Syftet är att stärka barn och ungas hälsa, självförtroende, känsla av tillhörighet, nyfikenhet och delaktighet men även att stötta föräldrars egenförmåga och områdets kollektiva förmåga. Även föreningslivet i sig behöver främjas. Här ser vi möjligheter till mer samverkan med framför allt staden, kultur och idrottsförvaltningen samt stadsdelsförvaltningarna.

4.4.5 Bostadsbolag och hyresvärdar

I strategin nämns att ”Även bostadsbolag och hyresvärdar är viktiga delar i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.” men återkommer inte under ”Civilsamhället - metoder och arbetssätt”. Här önskas förtydligande utifrån att bolaget har lokal personal i respektive bostadsområde som är en stor tillgång för andra lokala aktörer då de besitter djup kännedom om hyresgäster och området; dess historia, karaktär, trender och förutsättningar m.m. Under denna punkt nämns även boendes, barns och ungas delaktighet men återkommer inte heller Under ”Civilsamhället - metoder och arbetssätt”. Delaktighet och medbestämmande är viktigt inte bara utifrån Barnkonventionen utan även då det bidrar till lokal stolthet och engagemang i bostadsområdet.

Avslutningsvis välkomnar vi att strategin tar upp vilka förebyggande möjligheter det finns genom samverkan inom det brottförebyggande området och här ser vi positivt på en mer strukturerad samverkan, med bostadsbolagen som en given aktör.

I övrigt har vi inga andra synpunkter eller medskick.

AB Svenska Bostäder

AB Svenska Bostäders yttrande daterat den 14 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

I strategins punkt 3.1.2 som handlar om att skapa en gemensam samsyn och grund i arbetet för barns rättigheter utifrån FNs konvention önskar bolaget gemensamma kompetenshöjande utbildningstillfällen, föreläsningar och samverkansforum för att stärka frågan och tillsammans få den att genomsyra hela stadens och bolagens arbete.

I strategins punkt 4 på sidan 12 beskrivs strategins övergripande områden, här saknar bolaget tydlighet kring bostadsbolagen som samverkanspart. Bostadsbolag nämns som viktiga delar i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet men är inte nämnda i strategin i flera av de områden bolaget är verksamt. Svenska Bostäder

önskar ett förtydligande kring fastighetsägare och bostadsbolags delaktighet i arbetet. Bolaget ser också att det finns fler områden i strategin där bostadsbolagen kan vara en viktig samverkanspart. Nedan beskrivs exempel inom strategins övergripande områden där bostadsbolagen kan/bör vara en samarbetspart.

Strukturerad samverkan

- Bolaget bör ingå i överenskommelser och lägesbilder t.ex. som samverkanspart i platssamverkan, trygghetsarbete, då bolaget har lokal kännedom.
- Staden föreslås inkludera berörd personal hos bostadsbolagen vid stadens strategiska kompetensutveckling.

Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer

- Kompetensutveckling och stöd kring att genomföra orosanmälan till socialtjänst i samband med att bolagets medarbetare uppmärksammar barn som far illa i samband med besök i lägenheter.

Våldsprevention med ett jämställdhetsperspektiv

- Bolaget kan fungera som informationskanal då bolagen når många boende i området.

Civilsamhälle och näringsliv

- Samverkan med staden kan tydliggöras, utvecklas och struktureras kring meningsfull fritid. Bolaget har många samarbetsavtal med lokala föreningar och organisationer för att skapa trygga områden, meningsfull fritid, unga ledare, och goda förebilder.

Bolaget föreslår att strategin förtydligas kring hur boende, barn och unga ska göras delaktiga i arbetet.

I övrigt ställer vi oss bakom förslaget och vill tillägga att en viktig framgångsfaktor är att arbetet vilar i forskning och beprövad kunskap. Angreppssättet att använda styrdokument som strategin tillsammans med Stadens Trygghetsprogram, Säkerhetsprogram och andra beslutade program och samverkansöverenskommelser bidrar till struktur för hur arbetet ska planeras, genomföras och följas upp.

Fryshuset

Fryshusets yttrande inkommit den 27 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Vi är tacksam som organisation att få tillfälle att svara på denna viktiga remiss. Fryshuset ställer sig generellt positiv till strategin. Det är glädjande att det finns ambition till att arbeta främjande och förebyggande i denna fråga. Dock har vi några tillägg, förtydligande, förslag och oro som vi i och med detta svar skickar med.

Främst oroar vi oss för att berörda myndigheter, skolor och stadsdelar redan nu flaggar för bristande resurser, och vi ser inte några förslag på nya resurser som ska tillföras eller omfördelas för genomförandet av strategin.

Generellt ser önskar vi att ta med civilsamhället i helheten och även i planeringsstadiet inte bara som ett tillägg utan som en del av det tryggare samhälle som vi alla vill bygga upp.

Våra tillägg markeras med rött, våra tillägg och rekommendationer är sorterade efter strategins numrering.

3.1.2 Barnkonventionen

”Alla barn har samma rättigheter och lika värde! De ska ges samma förutsättningar och skydd oavsett om barnet brutit mot lagen eller har en relation till någon som gjort detsamma, och myndigheter ska i första hand beakta vad som bedöms vara till barnets bästa i alla processer och i all verksamhet som vänder sig till barn. ”

3.2 Brottslighetens spridning

”Bland dessa riskfaktorer återfinns individuella och familjerelaterade faktorer som skolmisslyckanden och relationsproblem i hemmet, men även mer strukturella aspekter som exempelvis rasism, ojämlik skolgång, tillgång till vapen och narkotika i närområdet, och samhällets bristande tilltro till dem som individer och grupp. ”

3.2.1 Unga laföverträdare

”Inom ramen för det förbyggande arbetet är det viktigt att beakta att trots att ungdomsbrottslighet är en relativt vanlig företeelse är det ovanligt att den leder till tyngre och mer omfattande eller bestående kriminalitet. Många begår enstaka brott i ungdomsåren men de allra flesta lagförs aldrig och de som blir lagförda blir det endast för enstaka brott eller mindre förseelser och majoriteten lämnar kriminaliteten bakom sig i övergången till vuxenlivet och en mer etablerad tillvaro. Stadens medarbetare ska därför vara uppmärksamma på vilka faktorer som mer än andra indikerar hög risk för allvarlig eller bestående kriminellt beteende och i arbetet med dessa högriskindivider använda sig av utvärderade och effektiva metoder. ”

3.3 Trygga och goda uppväxtvillkor

”Eftersom det inte alltid är lätt att vara förälder erbjuder staden föräldraskapsstöd vilket är en viktig del av det strategiska arbetet för att förebygga och förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. ”

Då staden genom socialtjänsten idag erbjuder detta stöd och har svårt att nå den tilltänkta målgruppen är det svårt att få den önskade effekt som ett sådant program eftersträvar och skulle kunna ha. Tilliten till socialtjänsten är i flera av våra eftersatta områden väldigt låg i synnerhet nu till följd av desinformationskampanjer mot myndigheten. Därför bör man se över hur man kan genomföra föräldrastödsprogram tillsammans med civilsamhället. Vi kan då agera brygga för att stärka den viktiga

relationen till socialtjänsten. Ett annat alternativ är att föräldraprogram erbjuds på skolorna som en del av de återkommande föräldramöten som redan finns. Vi på Fryshuset har det som en metod och det ger väldigt fina resultat då alla vuxna, föräldrar och lärare, som träffar de unga mest samt ungdomarna får genomgå samma utbildning. Det gör att man utgår från och får ett gemensamt förhållningsätt. Detta är en skillnad och en fördel om man jämför det med en vanlig föräldrautbildning där det bara är en part som får verktyg och förhållningsätt.

Ytterligare argument till varför skolan är så avgörande är att goda skolresultat ger en långsiktig effekt över generationer då barn vars föräldrar har en högskoleutbildning statistiskt sett klarar skolan betydligt bättre än de utan.

3.3.1 Barns utsatthet för våld

”Detta påverkar socialtjänstens arbete och behöver angripas genom gemensamma insatser i samverkan med rättsväsendet och kommunen på lokal områdesnivå samt på regional och nationell nivå.”

Här behövs ett förtydligande i hur dessa gemensamma insatser ser ut och vad de ämnar angripa?

Här skulle vi även vilja se en att den förtroende fråga till rättsväsendet och kommunen som behöver adresseras också lyfts upp som en prioriterad fråga. Vår rekommendation här att arbeta med ungas delaktighet. Genom delaktighet och demokratiska processer bygger man tillit till samhället. Sveriges Kommuner Regioner har tagit fram en modell, delaktighetstrappan för hur man kan arbeta med delaktighet. Det är en guide som vi kan rekommendera att använda.

4.1 Strukturerad samverkan

Vi saknar helt en arbetslinje, eller möjlighet till att en inkomst. En viktig attraktionskraft och ingång till gängkriminalitet, drogförsäljning osv är möjligheten till att tjäna pengar. Vi tror att om det skulle finnas möjlighet till att tjäna pengar, behöver inte vara större summor så skulle vi bygga större resistens mot lockelsen till gängen. Vår erfarenhet är att det är möjligt att avlöna unga med mindre summor för olika uppgifter och arbeten för att hålla dem borta från kriminalitet samtidigt som de får sin första rad på sitt CV. Vi har flera exempel på arbetstillfällen som vi har skapat för unga på vår högstadieskola i Husby. Det är även en linje som de använder i Danmark, där de har ett system inte bara för lov jobb utan även efter skolan jobb tex initiativet Frak.dk

4.1 Strukturerad samverkan

Som ett tillägg till dessa insatser föreslår vi följande:

- 1) Möjligheten att byta miljö vid högrisk mellan stadsdelar – att byta miljö kan vara till stor hjälp speciellt om man är i början av sin kriminella karriär. Det är en åtgärd som har räddat många men som är väldigt svår att få till. Oavsett vill

vi skicka med det som ett alternativ att undersöka om det skulle kunna skapas system mellan kommuner att kunna erbjuda som en åtgärd.

- 2) En samordnad telefonlinje/digitalplattform in till de insatser som olika aktörerna erbjuder – att få rätt hjälp och hitta till de olika insatser som finns har länge varit ett behov och efterfrågats. Upplevelsen av oroliga föräldrar att de bollas runt och att det inte finns en samlad kunskap om vad som görs är stor. Även de olika stadsdelarnas utbud och möjligheter ser olika ut. Det vore därför önskvärt att staden hade gemensamma riktlinjer och en gemensam ingång till anhöriga när det finns oro för ens barn där man kan få hjälp att hitta rätt stöd.

4.1.1 Främjande, tidiga och förebyggande insatser

Förskola, skola och föräldraskapsstöd

Då staden genom socialtjänsten idag erbjuder detta stöd och har svårt att nå den tilltänkta målgruppen är det svårt att få den önskade effekt som ett sådant program eftersträvar och skulle kunna ha. Tilliten till socialtjänsten är i flera av våra eftersatta områden väldigt låg i synnerhet nu till följd av desinformationskampanjer mot myndigheten. Därför bör man se över hur man kan genomföra föräldrastödsprogram tillsammans med civilsamhället. Vi kan då agera brygga för att stärka den viktiga relationen till socialtjänsten. Ett annat alternativ är att föräldraprogram erbjuds på skolorna som en del av de återkommande föräldramöten som redan finns. Vi på Fryshuset har det som en metod och det ger väldigt fina resultat då alla vuxna, föräldrar och lärare, som träffar de unga mest samt ungdomarna får genomgå samma utbildning. Det gör att man utgår från och får ett gemensamt förhållningsätt. Detta är en skillnad och en fördel om man jämför det med en vanlig föräldrautbildning där det bara är en part som får verktyg och förhållningsätt.

Fältförlagt arbete

Att ta lärdom från Gadupulsen i Köpenhamn där man arbetat med åldrarna 9 till 12, i stort sett dygnet runt. Ett finmaskigt nät av socialarbetare, lärare och kontaktpersoner följde dem från att de vaknade på morgonen, satt med dem i skolan, tog dem till fritidsaktiviteter och såg till att de gjorde sina läxor och kom hem ordentligt om kvällarna. Samtidigt som de har stöttat föräldrar.

Som ett tillägg vore det även relevant att det fanns fältande kuratorer. Den psykiska ohälsan är ett stort problem bland våra unga och det vore fantastiskt om vi kunde fånga upp dem i ett uppsökande arbete.

4.1.2 Snabbar och samordnade insatser

Riktade insatser

Vi skulle önska att det även parametern ett nytt socialt sammanhang, vänner. Vänner i destruktiva miljöer är en stor riskfaktor. Vad finns det för konkreta förslag för att

komma bort från destruktiva miljöer och hitta nya vänner? Här kan civilsamhället vara en viktig aktör att ta hjälp av.

Samordning med förskola, skola och psykiatri

”En fungerande samverkan mellan socialtjänsten, skolan, elevhälsan, ungdomsmottagningarna samt hälso- och sjukvård, kan ibland vara avgörande för att barn och unga med psykisk ohälsa eller psykiatriska tillstånd ska få rätt till tidig vård och stöd.”

Individen i centrum – vi föreslår att barn och unga som behöver stöd också får ett team runt sig. Flera berättelser handlar om hur svårt det är att berätta sin historia till flera olika handläggare i olika roller på olika eller samma myndighet. Där det dessutom finns en stor omsättning. Därför vore det önskvärt att bryta sekretess och att det fanns ett team av yrkesverksamma kring barnet/ungdomen som var samspelade. Annars finns det även risk att de som ska få hjälp känner att man bollar dem från en avdelning till en annan och att det inte ansvaret fördelas eller tappas där emellan. Dessutom är det svårt för individen att ta till sig och veta hur man ska prioritera.

Sociala insatsgrupper

”Om BOPS inte bedömt hotbilden vara så pass hög att avhopparverksamheten och BOPS ska ta över ansvaret för ärendet, åvilar ansvaret stadsdelsnämnderna för att i samverkan med lokal polis tillgodose eventuella behov av stöd och hjälp.”

Här finns det idag en stor diskrepans mellan stadsdelarna när och vilken typ av stöd som de kan erbjuda. Vore önskvärt med en gemensam samsyn och kompetensöverföring/ delning. Likaså vad som gäller och hur de olika SIG grupperna arbetar.

Metoder och arbetssätt

”Lokala gemensamma utsättningar med alla som arbetar på ”fältet” såsom fältassistenter, fritidsledare, poliser, polisens volontärer, stadens ordningsvakter och grannsamverkan för att verka brottsförebyggande och trygghetsskapande i närområdet.”

Här skulle vi vilja se att man även såg civilsamhället som en resurs som kunde njutas i nämnda utsättningar. Men även andra yrkesgrupper som idag finns på sina kontor skulle vi önska hade mer aktivt uppsökande arbete inom ramen för sitt uppdrag. Att de möte upp unga där de befinner sig och bygga relationer.

I samverkan behöver metoder hittas för att även nå de som dagligen arbetar med eleverna, de identifierar ofta de som befinner sig i riskzon tidigt men ser inte att det blir några insatser, speciellt inte om familjen väljer att tacka nej till den hjälp som erbjuds.

4.1.3 Samlad kompetens

Inom den kompetensutveckling som erbjuds skulle vi önska att man även tog med lokal kompetens om de föreningsliv och civilsamhälle som finns tillgänglig så att man kan använda alla resurser som finns tillgängliga för de unga bättre.

Även att kompetensförsörjning och säkerställandet att skolorna kan rekrytera och behålla sina medarbetare i särklass den viktigaste faktorn för kvalitet i dessa verksamheter

4.1.4 Lokala samverkansöverenskommelser och lägesbilder

Lokala Överenskommelser

Inom SSPF skulle det vara värdefullt att även inkludera skolor som inte drivs av kommunen och inom fritid även all fritidsverksamhet som erbjuds av föreningslivet och civilsamhället. Idag hamnar vi utanför dessa strukturer vilket gör att vi inte blir en by, ett samlat samhälle. En struktur som haltar i stället för att omfamna.

4.2.1 Inskrivningsgrad och närvaro i förskolan och skolan

Här skulle man kunna ta hjälp av civilsamhället. Att sprida kunskap om förskolans vikt för barnets framtida akademiska framgång genom trovärdiga budbärare som har större tillit hos lokalbefolkningen. Då är det viktigt att förskolans kvalitet och mål säkras och att det finns tillräckligt med utbildad personal.

Skolans kompensatoriska uppdrag är ett viktig sådant som även borde nämnas

4.2.2 Insatser som stabiliserar skolgång och skolprestation

Vi oroar oss att den slimmade budget som skolan idag har gör denna strategi genomförbar.

En målgrupp där det finns en stor oro kopplat till kriminalitet är barn och unga med en NPF- diagnoser och i behov av LSS. I strategin hade vi velat se att den särskilt togs upp då den kräver flera aktörers samarbete och är en målgrupp vi genom forskning och rapporter vet är överrepresenterad i kriminella sammanhang. De har missats eller så har vi inte haft förmåga/resurser att fånga upp dem i tid.

Detta drabbar även skolans kringtjänster som för denna målgrupp kan vara helt avgörande. De kan annars hämta, barn som skolkar, barn som behöver få prata med en vuxen innan de kan ta till sig studierna, osv. Resursbristen och nedskärningar i skolan gör att skolpersonal inte har någon som helst möjlighet att jobba förebyggande och långsiktigt med de elever som riskerar att bli hemmasittare. Skolan är duktiga på att tidigt identifiera barn i riskzonen, det vi saknar är resurser att förverkliga den handlingsplan som återfinns i remiss.

Vi får till oss att SYV kan vara färgade av vilket område och skola som de verkar och därför missa att föreslå samma mångfald av yrken som mer ekonomisk starka områden till exempel. Viktigt att SYV förstår sin roll i att skapa hopp och även att tro

på eller skapa förväntningar hos alla unga oavsett. Vi får tyvärr fortfarande berättelse där unga upplever att SYV inte lyckats förmedla eller ge information om alla utbildningar och yrken utan bara dem så de anser att de kan uppnå. Det är också anmärkningsvärt hur få yrken unga som kommer från eftersatta områden känner till eller vet hur de ska göra för att bli. Därför vore det intressant om SYV hade en mer framträdande roll på skolor där det finns färre yrken representerade eller mindre kunskap kring vilka olika yrken som finns. Låga förväntningarna kan vara livsfarliga för ungas hopp och drömmar, speciellt inom den målgrupp som denna strategi ämnar nå.

Arbetsmarknaden och positiva alternativ till försörjningsmöjligheter

Det hade varit bra om det fanns en tydligare koppling till arbetsmarknaden redan under skoltid, och hur man kan verka för att skapa förutsättningar för arbete. Här skulle det lokala näringslivet även kunna spela en viktig roll.

4.2.4 Meningsfull fritid som skyddsfaktor

När det gäller ungas fritid ser vi att det är viktigt att betona:

- Vikten av en vuxen ledare nämns en del i fritidsgårdssammanhangen men inte lika mycket i andra idrotts- och kulturmöjligheter för unga. Det är ofta en utmaning att få tillräckligt många ledare (för att det blir för dyrt) för att kunna hantera en grupp där många har det tufft. Men där det är som viktigast att de unga har tillgång till en ledare som ser dem.
- När orosanmälan tas upp görs det ofta utifrån skolperspektivet. Orosanmälan görs även från fritidsverksamheter men vi upplever att de ibland inte tas på så stort allvar. Det vore också bra om det kunde finnas en mer öppen och tillitsfull dialog mellan fritidsgårdspersonal och socialtjänst. Fritidsgårdspersonalen kan ofta nå unga på andra sätt.
- Angående trygghet och fritidsgårdar så talas det inte så mycket om vägen till och från en fritidsgård. Här skulle vi vilja se mer samverkan och flexibilitet så att det går att få "fria" trygghetsaktörer, utan att det ska läggas på fritidsgårdspersonalen. Detta är också en utav nycklarna till en mer jämställd fritidsgård – unga tjejer och deras familjer måste känna sig trygga med att gå till och hem från fritidsgården.
- En fritid i nära anknytning till skolorna eller direkt efter skoltid är värdefullt då både tiden och förflyttningen mellan aktiviteter gör att vi tappar flera unga som skulle gynnas av delta i ordnad fritid.

En viktig skyddsfaktor som nämns är vikten av en strukturerad fritidssysselsättning. Att en strukturerad fritidssysselsättning bland annat kan bidra till att den unga får tillgång till andra sociala nätverk och positiva sammanhang. Fritidsgårdar nämns, men det räcker med fritidsgårdar för att unga ska få en meningsfull fritid.

Föreningslivet och andra aktörer som skapar kultur-, idrott och fritidsaktiviteter måste också få goda förutsättningar för att kunna genomföra aktiviteter. I dessa "utsatta områden" är det idag svårt att bedriva kultur- och idrottsverksamhet på nästa nivå (ej nybörjare) för att det inte finns ekonomiska möjligheter hos deltagaren, samtidigt som

det kräver mycket mer av verksamheten. Detta gör att unga i utsatta områden oftast bara har tillgång till lågröskel- och nybörjaraktiviteter. Vill man gå vidare blir det svårt. Detta gör att det är lätt att fånga upp unga initialt, men vi tappar dem också ganska snabbt när de har behov av att kunna utvecklas.

Enligt Ung Livsstils rapport från 2019 är barn och ungdomar i de socioekonomiska grupperna som har det sämre ställt underrepresenterade i föreningsidrotten. Det finns däremot flera goda exempel på hur man kan jobba i resurssvaga områden på ett framgångsrikt sätt.

Vi saknar också ett omnämnande av gratis lovaktiviteter vilket vi vet är väldigt viktigt för att förebygga rekrytering till destruktiva sammanhang. Det är under loven när sysslolösheten är som mest påtaglig och då bristen på resurser görs sig som mest påmind, som unga befinner sig i stor risk att dras in i kriminalitet.

Kostnaden för fritid och eftis innebär för flera familjer att barnen inte deltar och går hem till ett tomt hem efter skolan, eller ett hem med avsaknad av vuxna. Detta är en stor riskfaktor, att vuxna, föräldrar inte vet var ens barn är och gör. Det vore fantastiskt om denna tröskel kunde sänkas och i bästa fall avskaffas.

Fritidsgårdar och parklekar

De höga kostnader som finns för att delta i flera aktiviteter är ett hinder för många unga att delta eller fortsatt delta. Här borde socialtjänsten ha en mer rimlig budget och ha möjlighet att ge bidrag för aktiviteter som en förebyggande insats

Fritidshem och fritidsklubbar dessa bör göra tillgängligt för alla oavsett inkomst. Det är en skyddsfaktor som annars riskerar bli en riskfaktor.

4.4 Civilsamhälle och näringsliv

I detta stycke som heter Civilsamhälle och näringsliv saknar vi helt näringslivsperspektivet. Vi i civilsamhället har flera samarbeten med näringslivet och ser dem som en värdefull aktör som står redo att aktiveras. De är ofta en viktig stabil del av stadens puls. De ser våra barn växa upp och kan tidigt identifiera unga i risk. De kan även bland annat erbjuda praktik, arbetstillfällen och trygghetsskapande åtgärder. De bedriver olika viktiga delar i en stadsdel och har ett stort intresse av att verka i trygga och attraktiva stadsdelar. De kan skapa förutsättningar och bör ses som en resurs, en del av "byn".

Kommentarer i relation till civilsamhället finns i våra övriga punkter och anges således inte i detta stycket.

4.4.1 Samverkan med civilsamhället

LOK- Lokalt aktivitetsstöd. Ett stöd som vi föreslår kan användas för att förbättra förutsättningar för unga i socioekonomiska eftersatta områden. Det skulle kunna ha en liknande logik som bidraget som är kopplat till skolpengar för unga som bor i

dessa områden. Det skulle vara ett stöd som gavs till föreningar som verkar i socioekonomisk eftersatta områden och som har ungdomar och barn som är aktiva från nära områden i nära anslutning som av olika anledningar behöver ett större stöd för att kunna erbjuda en jämlik fritid.

5 Ledning och styrning

5.1 Genomförande och uppföljning

Utvärdera och följ upp, detta ser vi som en väldigt viktig del av strategin. Det vore självklart även värdefullt om det även fanns en möjlighet för civilsamhället att bli utvärderat.

5.2 Befintliga undersökningar och rapporter

I trygghetsmätningar har vi i våra samtal med unga fått återkoppling att de saknar hur rasism, diskriminering och andra liknande värden mäts? Det är viktiga parametrar att ha med i sammanhanget och speciellt i att bygga tillit. I framtagande av dessa mätningar rekommenderar vi att använda ungas delaktighet.

Kriminalvården

Kriminalvården yttrande daterat den 17 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kriminalvården har inget att invända mot förslaget. Strategin bör kunna utgöra en god grund för vidare arbete på lokal nivå med handlingsplaner och aktiviteter. Kopplingen till relevant forskning samt behovet av evidensbaserade metoder och kompetenshöjande insatser för personal överensstämmer med Kriminalvårdens utvecklingsarbete.

En välfungerande samverkan mellan myndigheter och med civilsamhället är en förutsättning för att nå framgång i att förebygga och minska risken för återfall i brott för unga. Utöver de exempel på strukturerad samverkan som nämns i avsnitt 4.1.2, vill Kriminalvården även lyfta Trefas, en etablerad samverkan mellan socialtjänsten, Kriminalvården och polisen med syfte att bland annat minska det dödliga skjutvapenvåldet.

Inom ramen för strategins prioriterade utgångspunkter finns flera beröringspunkter med Kriminalvården. Med strategin som grund kan samverkan fortsätta att utvecklas på ett gynnsamt sätt. Några områden Kriminalvården särskilt vill lyfta fram är:

- Föräldraskapsstöd – drygt en tredjedel av Kriminalvårdens klienter är föräldrar och har barn under 18 år. Föräldrastödande insatser erbjuds idag i våra anstalter men samarbete med socialtjänsten för att nå fler föräldrar med stödinsatser under frivårdsverkställighet kan utvecklas.

- Stöd till barn och ungdomar som har en förälder i häkte eller i fängelse eller som avtjänar kriminalvårdspåföljd på annat sätt. Kriminalvården arbetar aktivt med frågan, ofta i god samverkan med socialtjänsten och civilsamhället (Buff m fl) men ytterligare stödbehov kan finnas, särskilt inför den dömda förälderns frigivning när familjen ska återförenas i hemmet.
- Samverkan om häktade barn och unga vuxna med fokus på exempelvis stöd till avhopp, övrig planering tillsammans med socialtjänsten inför eventuell verkställighet och frigivning samt att upprätthålla grundskole- och gymnasiestudier under häktetid.

Enligt Kriminalvården skulle det tydligare kunna framgå hur strategin förhåller sig till lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, och de lägesbilder och åtgärdsplaner som kommunen enligt lagen ansvarar för att ta fram. Slutligen vill Kriminalvården framföra att strategin också med fördel kunde innehålla något om det återfallsförebyggande arbetet för ungdomar som dömts till någon form av ungdomspåföljd samt något om lämpliga insatser för barn som utsatts för brott; då dessa är i riskzon för att själva dras in i kriminalitet.

Avslutningsvis kan nämnas att Kriminalvården Region Stockholm finns tillgänglig för fortsatt dialog inom ramen för Länsstyrelsen i Stockholms uppdrag att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Caroline Oredsson efter föredragning av den rättsliga experten Gunilla Hansson. Regionchefen Johan Modin, Kriminalvården Region Stockholm, chefen för enheten för klientjuridik Lisa Gezelius, chefen för enheten för myndighetsjuridik Martin Lorentzon och chefen för sektionen för verksamhetsjuridik Rickard Klinghagen har varit med vid den slutliga handläggningen av ärendet.

Polisregion Stockholm

Polisregion Stockholm yttrande daterat den 12 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Polisregion Stockholm har tagit del av förslaget. Vi ser stora vinster med en strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Detta är också ett angeläget ämne i vår samverkansöverenskommelse med Stockholms stad. Vi ställer oss positiva till strategin.

Region Stockholm

Namn på nämnden Skriv eller klista in beslutsmening/ar. **Regions Stockholms** yttrande daterat den 11 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Region Stockholm ser positivt på den utarbetade strategin. Region Stockholm instämmer i vikten av samverkan mellan olika aktörer, såväl operativt som strategiskt,

för att kunna vidmakthålla och vidareutveckla tidiga, preventiva insatser som vilar på kunskap och kompetens. Region Stockholm är redan idag en samverkanspart till Stockholm stad (och även andra kommuner i länet) inom en rad olika områden som bidrar till att förverkliga strategins mål.

Strategin framhåller att de ordinarie samverkansforum som finns mellan staden och Region Stockholm ska stärkas både på regional och lokal nivå för att skapa en röd tråd mellan främjande och förebyggande arbete och åtgärdande insatser. Region Stockholm instämmer i att samverkan ska stärkas men det är även viktigt att befintliga samverkansformer utvärderas och utvecklas, liksom att det ges möjlighet att utveckla nya samverkansformer när behov uppstår.

Det är positivt att strategin framhåller att barnkonventionen ska beaktas i alla processer som direkt eller indirekt påverkar barn och att staden därmed har ett samlat ansvar för att se till att barnkonventionen implementeras i dess olika verksamheter. Vidare står att barns bästa ska väga tungt i myndigheters bedömningar och att alla barn ska ges lika möjligheter att vara delaktiga i de beslut som tas och rör barnet eller den unge själv. Mot bakgrund av ovan saknar Region Stockholm exempel på metoder och arbetssätt som möjliggör barn och ungas delaktighet.

Region Stockholm vill framhålla vikten av att de metoder och arbetssätt som används för att nå strategins mål är beprövade och nyttjar befintliga forskningsresultat på området. Oavsett om det gäller insatser i skolan, på fritiden eller inom barn- och ungdomspsykiatri är det viktigt att använda sig av program som är utvärderade och bevisat effektiva. Ett av många exempel på program med stöd i forskning är "Pax i skolan", en metod där lärare och elever tillsammans arbetar med olika verktyg för att nå studero i klassrummet.

Strategin betonar vikten att främja tidiga och förebyggande insatser. Region Stockholm vill framhålla vikten av att insatserna som görs inom ramen för strategin har ett helhetsperspektiv som omfattar även närstående barn och unga, exempelvis syskon till unga lagöverträdare. Att förebygga psykisk ohälsa även i dessa grupper är en viktig del i att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Skolverket

Skolverkets yttrande daterat den 5 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Skolverket har beretts möjlighet att yttra sig över ovanstående strategidokument. Skolverket ser positivt på Stockholm stads ambitionsnivå och stadens ansträngningar att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Arbetet illustreras främst genom de olika arbetsmetoder och modeller kommunen använder. Med anledning av det kommunala självstyret väljer Skolverket att vare sig tillstyrka eller avstyrka stadens initiativ eller policydokument men synpunkterna i Skolverkets yttrande kan förhoppningsvis tillföra något i den fortsatta implementeringen av strategin.

4. Strategins övergripande områden

I varje delavsnitt med underrubriken Metoder och arbetssätt redovisas utbudet av arbetsmetoder och modeller som används i såväl det förebyggande som i det åtgärdande arbetet i kommunen. Redovisningen rymmer många olika metoder och arbetssätt vad gäller främjande, tidiga och förebyggande insatser (4.1.1) och när sådana inte räcker till, biståndsbedömda insatser. Här nämns exempelvis Brief Strategic Family Treatment (BFST), Funktionell Familjeterapi (FFT), Multidimensionell Familjeterapi (MDFT) samt Multisystemisk terapi (MST), som är rekommenderade av Socialstyrelsen.

Det framgår dock inte om och i vilken utsträckning dessa metoder erbjuds familjer, barn och unga i riskzonen även om det nämns att metoderna är ”tillgängliga i staden”. Av redovisningen framkommer att personal inom socialtjänsten behöver stärka sin kompetens att arbeta enligt dessa metoder men inte huruvida och i vilken omfattning personal erbjuds sådan kompetensutveckling. Skolverket saknar hänvisning till en systematisk redovisning av utfall och effekter på brottsligheten eller/och socialt samspel och beteenden, före, under och efter att stadens olika insatserna satts in och tillämpats, vilket reser frågan om uppföljning och utvärdering av det arbete som gjorts inom ramen för tidigare strategier.

Utredningen Kommuner mot brott, SOU 2021:49, ledde fram till ett lagstadgat kommunalt ansvar att bidra till samhällets samlade brottsförebyggande arbete. Genom kartläggning och analys av brottslighetens art, omfattning och orsaker förväntades kommuner tillsammans med andra myndigheter, organisationer och näringsliv, arbeta mer effektivt och preventivt mot brott genom samfälliga och samordnade insatser. Skolverket saknar en sådan kartläggning i Stockholm stads strategi. En bristande kartläggning – exempelvis om brottens art och frekvens fördelade på kön och ålder i olika stadsdelar – gör det svårare att bedöma vilka metoder och modeller som sannolikt kan bli effektiva i respektive stadsdels geografiska och socioekonomiska kontext. Men det är möjligt att sådan inventering och kartläggning genomförts och väglett strategins inriktning och fokus utan att dessa redovisas i strategidokumentet.

Skolverket har i ett tidigare yttrande (Dnr 2021:1478), påpekat vikten av systematiska kartläggningar av förekomsten av brott samt att grundade risk- och hotbedömningar genomförs i förskolor, fritidshem och skolor. I detta arbete måste alla skolhuvudmän involveras oavsett ägarform. Skola och förskola ska utgöra en trygg och säker plats för kunskapsutveckling och omsorg. Personal förväntas att tidigt slå larm om de befår att barn och elever far illa eller om de utsätts för- eller utsätter andra för kränkningar, mobbing eller kriminalitet, vilket är skolans brottsförebyggande insats. Många elever upplever dock att skolan inte alltid är en trygg och säker miljö att vistas i. Brottsförebyggande rådets Skolundersökningen om brott 2019, visade att nästan hälften (48 procent) av eleverna i åk 9 varit utsatta för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under året och att brott såsom lindrig- men även grov misshandel samt mobbing ofta sker i skolmiljön. Då skolan – ofta elevhälsan – möter utsatta elever är det viktigt att beakta att det i skolan finns kunskap och kännedom som kan ge en samlad bild av barn och ungas utsatthet för brott och vara

till stöd i kommunens brottsförebyggande arbete. Det är därutöver av yttersta vikt att barn och unga görs delaktiga i kommuners brottsförebyggande arbete, såväl i planering, genomförande som uppföljning av insatser.

Sammanfattningsvis kan det föreslagna strategidokumentet för Stockholm stad bli ett viktigt ramverk för det fortsatta arbetet med att konkretisera och genomföra ett lokalt brottsförebyggande arbete i kommunens alla stadsdelar.

Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelses yttrande daterat den 20 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Statens institutionsstyrelse (SiS) har ombetts att lämna synpunkter på Stockholms stads reviderande strategi för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Genomgången av den reviderade strategin har skett med de utgångspunkter som SiS, utifrån sitt uppdrag, har att beakta.

SiS lämnar följande synpunkter utifrån den kunskap SiS har om den målgrupp och det arbete som den reviderade strategin avser. I framtagandet av remissvaret har SiS forsknings- och utvecklingsavdelning deltagit.

Den reviderade strategin framhåller vikten av långsiktiga strategier för tidiga insatser, vilket SiS anser är positivt. SiS vill dock framhålla vikten av att strategierna även är konkreta på detaljnivå.

SiS instämmer i betydelsen av en god samverkan mellan SiS och den placerande socialnämnden. En fungerande samverkan ger goda förutsättningar för en vård av god kvalitet som främjar en positiv utveckling. Detsamma gäller samverkan kring den placerades skolgång, exempelvis genom Skolsamordningsprojektet.

Den reviderade strategin lyfter vikten av skolgång och den skyddsfaktor skolgången utgör. SiS anser att det i sammanhanget även är av vikt att lyfta behovet av individualiserad skolgång i den kommunala verksamheten för vissa inom målgruppen.

Utöver skolgång bör även andra skyddsfaktorer lyftas i den reviderade strategin. Vikten av att arbeta med dessa och hur de kopplar an till de insatser som föreslås belyses med fördel i den reviderade strategin. Det kan exempelvis vara skyddsfaktorer som den unges positiva förhållningssätt eller problemlösningstrategier, föräldrarnas positiva attityder och uppfostringsstrategier samt den unges eller föräldrarnas medvetenhet och motivation.

Den reviderade strategin hänvisar till Socialstyrelsens kunskapsstöd Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. SiS anser att även Socialstyrelsens kunskapsstöd Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende är viktigt i sammanhanget.

SiS anser att vikten av att arbeta med den unges familj bör betonas ytterligare. Initialt är det angeläget som ett led i det förebyggande arbetet men även för att kunna applicera ett helhetsperspektiv där den unges sammanhang inte går förlorat. Familj kan vidare utgöra en betydelsefull motivationsfaktor till att lämna en destruktiv livsstil.

SiS vill, utöver de metoder som nämns i den reviderade strategin, även lyfta metoden nätverksarbete. Metoden kan lämpligen tillämpas i arbetet med de unga, deras familjer samt vid samverkan mellan aktörer.

Den reviderade strategins huvudfokus ligger på tidiga och förebyggande insatser. SiS anser dock att de delar av strategin som avser insatser för barn och unga med långt gången problematik skulle kunna analyseras ytterligare, exempelvis vad gäller eventuella behov av eftervård efter institutionsplacering.

Beslut i detta ärende har fattats av sektionschefen för sektionen för myndighetsjuridik Erla Thorisdottir. Föredragande har varit juristen Nina Hansson.

Vision Stockholms stad

Vision Stockholms stads yttrande daterat den 16 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Vision Stockholms stad välkomnar strategin för att förhindra att barn, unga och vuxna dras in i kriminalitet då detta är en högst prioriterad fråga för hela samhället.

Utifrån strategins övergripande områden önskar Vision Stockholms stad lyfta följande punkter och frågor:

- Utifrån de prioriterade områdena gällande samverkan och samordnade insatser mellan socialtjänst, polis, skola och jobbtorg är SIG (sociala insatsgrupper) en tydlig arbetsmetod. Hur ser stadens plan ut för att arbetsmetoden ska implementeras och följas inom samtliga förvaltningar och myndigheter? Kommer staden dra nytta av de lokala försök som har skett ute på förvaltningar, t.ex. socialsekreterare placerad på polisstation.
- Avser staden att kompetensutveckla och tillskjuta medel för berörda parter att kunna utföra sitt uppdrag?
- Har staden skapat tydliga rutiner och strukturer för att säkerställa och följa upp det stöd som ges av SiS, HVB-hem samt öppenvård från privata företag?
- Avser staden att samla stadsdelsförvaltningarnas verksamheter, kopplade till tidiga och samordnade insatser gällande kriminalitet, i samma organisation, t.ex. Framtid Stockholm? Detta för att säkerställa att stadens invånare får likvärdigt stöd oavsett vilken del av Stockholm man bor i.

- I den lokala samverkansöverenskommelsen önskar Vision Stockholms stad lyfta att det är av största vikt att åtgärdsplanen som skapas utifrån problembilden förankras, samordnas och följs upp löpande.
- Har staden säkerställt att metoder och arbetssätt på fritidsgårdar och ungdomsgårdar följs upp och utvärderas?
- I syfte att möta behovet; kommer antalet och tillgängligheten till fritidsgårdar och ungdomsgårdar att öka?
- Kommer en samlad utvärdering av stadens alla projekt, t.ex. Islands-projektet, att genomföras?

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Gabriel Kroon (SD)

1. Att förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis.
2. Att återremittera strategin i berörda delar enligt nedanstående.
3. Därutöver anføres följande:

Den strategiska inriktningen föreslås utgå från fyra områden.

1. Samverkan mellan socialtjänst, polis, skola, BUP och andra relevanta aktörer.
2. Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer och säkerställa skolgång för barn i riskzon.
3. Våldspreventiva metoder ur ett jämställdhetsperspektiv.
4. Samverkan med civilsamhälle och näringsliv.

Sverigedemokraterna anser att ett effektivt brottspreventivt arbete måste utgå från evidensbaserad metodik. Alternativa erfarenhetsbaserade arbetssätt utan belagt vetenskapligt stöd ska användas i selektiva fall. När så är tillämpligt ska den erfarenhetsbaserade insatsen efterföljas av utvärdering samt vetenskaplig uppföljning för att utveckla kunskapsläget.

Inriktningen om våldspreventiva metoder ur ett jämställdhetsperspektiv är för vissa lovvärd då den syftar till att främja jämställdheten. Men riskerar samtidigt att styra bort från vedertagna evidensbaserade metoder i syfte att applicera oprövade och osäkra insatser delvis sprungna ur genusvetenskapen. Således riskerar vi att satsa tid och pengar på insatser som är ineffektiva vilket riskerar att förvärra den grova våldsvåg som präglar Stockholm.

Sverigedemokraterna saknar skrivningar om att metodiken och arbetssätten som används ska utgå från evidensbaserade principer. Det är belagt att det vetenskapliga underlaget är bristfälligt avseende socialtjänstens insatser och metoder. Som Sveriges största kommun och utförare av landets största socialtjänst har Stockholm en unik möjlighet att genom utvärdering och uppföljning utveckla kunskapsläget. Tyvärr saknas tillräckligt skarpa skrivningar om detta i föreslagen revidering.

Vi föreslår att ärendet återremitteras i syfte att kravställa att insatser som utförs ska ha hög evidens, alternativt våra erfarenhetsbaserade med utvärderingskrav genom vetenskapliga studier. Om yrkandet om återremiss faller väljer vi att avstå från att delta i beslut.

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis.
2. Att återremittera strategin i berörda delar enligt nedanstående.
3. Därutöver anføres följande:

Sammanfattning

- Den reviderade strategin riskerar att innebära ett förvaltande av förra mandatperiodens landvinningar, samtidigt som det finns behov av att ta flera nya steg.
- Vi menar att den reviderade strategin hade tjänat på att få mer konkreta aktiviteter för berörda nämnder att jobba med. Så görs i stadsövergripande program på andra områden, men har inte varit regel på sociala området av oklar anledning.
- Ett helt nytt kapitel bör läggas till om Samhällsvården för omhändertagna barn och unga och särskilt eftervården av dem, inte minst vad gäller planeringen för deras fortsatta skolgång och behandlingsinsatser efter avslutad placering. Nu stannar strategin i huvudsak vid allmänpreventiva åtgärder som inte biter på den mer extrema ungdomsbrottsligheten.
- Vi anser att man bör gå vidare med att testa TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som är förstärkta behandlingsfamiljer istället för institutionsplaceringar som är både billigare och har mycket bättre utfall, numera regelmässigt använt i bl. a. Norge.
- Stockholm borde liksom Södertälje och Linköping starta pilotverksamhet med metoden ”Rätt kurva” som är en tysk modell som innebär kraftigt stöd kring 8-12-åringar på väg in i kriminalitet.
- Vi är kritiska till att allvarssamtalen inom 48 timmar helt plockats bort.
- Vi är kritiska till att sekretesshandboken inte nämns och att inte heller den lagstiftning som kommit till för att förbättra möjligheterna för socialtjänst och polis att prata utan sekretesshinder kring barn i riskzon för kriminalitet lyfts fram.
- Vi är kritiska till att samarbetet med Länsstyrelsen kring stöd till unga brottsutsatta och vittnen som påbörjades under förra mandatperioden tillsammans med Landshövdingen inte tagits med, trots att det är nödvändigt för att komma tillrätta med samarbetsvårigheterna som uppstått mellan Stödcentrum för unga brottsutsatta och vittnen och polisen.
- Vi anser att strategin bör innehålla tydligare formuleringar om att ta fram rutiner för att förskolorna ska orosanmäla i högre utsträckning. Därutöver bör det finnas rutiner som säger att när en tonåring orosanmäls för normbrytande

eller kriminellt beteende, så ska socialtjänsten även titta på vilket stöd yngre syskon kan behöva för att inte hamna i samma situation. Detta för att bryta mönster där unga i samma syskonskara löper hög risk att gå samma dåliga väg om inget görs i tid.

- Vi anser att ambitionsnivån för omhändertagna barns och ungas skolgång är för lågt satt då socialtjänsten endast följer upp betyg och skolresultat i svenska, engelska och matematik. Det var länge sedan dessa tre ämnen räckte för att bli behöriga till gymnasiet och även för att sedan klara gymnasieexamen. Vi har ett särskilt ansvar i egenskap av ställföreträdande föräldrar för de omhändertagna barnen, så det är orimligt att vi då faktiskt ställer lägre krav på deras skolgång än vad vi gör på andra barn som bor hemma hos sina föräldrar.
- Vi är kritiska till att framgångsrika Vällingbyteamet lades ner i höstas. Det är ett arbetssätt som utvecklades förra mandatperioden och som ökade föräldrars acceptans av stödinsats från 50 % som tackar ja till insats i ordinarie socialtjänst till 95 % i Vällingbyteamet. Detta tack vare att föräldrarna slapp byta handläggare för varje steg i utrednings- och behandlingsprocessen utan samma socialsekreterare kunde göra både förhandsbedömning, utredning och stå för behandlingsinsatser. Det finns ingen annan modell som vi känner till som har kommit upp i så höga acceptanssiffror.
- En lärdom från förra strategiperioden är att det är svårt när Socialförvaltningen ensamt tar fram ett dokument där andra förvaltningar, i synnerhet Utbildningsförvaltningen, är helt avgörande. Vi hade gärna sett att strategin tagits fram som ett gemensamt tjänsteutlåtande för Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden.

Vi välkomnar att den reviderade strategin i huvudsak ligger kvar som den arbetades fram under Liberalernas ledning föregående mandatperiod, den första stadsövergripande strategin för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet som Stockholm tagit fram. Nästan allt, inklusive grundstrukturen, är enligt vad den grönbå majoriteten tog fram.

Men syftet med en strategi över en mandatperiod måste vara att arbetet ska ta nya kliv, inte primärt att enbart förvalta tidigare arbete. Visserligen är det förebyggande arbetet långsiktigt, men utvecklingsarbetet kan inte stanna upp allt eftersom nya erfarenheter och forskning tillkommer. Här hade vi förväntat oss större ambitioner från den nya rödgröna majoriteten som hävdade att den grönbå majoriteten inte prioriterade det socialt förebyggande arbetet.

Det är bra att det skolfokus inom socialtjänsten som var prioriterat under föregående mandatperiod fortsatt är vägledande för strategin. Men en viktig lärdom från implementeringen 2020-2022 är att både Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen behöver känna ägarskap. Eftersom förskola och skola är så viktiga delar i det förebyggande arbetet borde därför ett nytt steg ha tagits för den nya

strategin genom att göra den till ett gemensamt tjänsteutlåtande från Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden. Detta för att ytterligare lyfta fram skolans betydelse i det förebyggande arbetet och förstärka ägandeskapet i alla tre berörda förvaltningar.

En annan lärdom från arbetet med stadsövergripande strategier och program som kommunfullmäktige antar är att de behöver innehålla konkreta mål med aktiviteter. Så är ofta regel för stadens program på stadsbyggnadsområdet och IT, men inte alltid för de sociala programmen. Omsättandet av strategin i konkret handling skulle ha gagnats av att i den uppdaterade versionen formulera ett antal konkreta mål och aktiviteter för berörda nämnder.

Stockholm har ett stort och viktigt arbete att göra för att minska risken att barn och unga dras in i kriminalitet. Men det är viktigt att hålla isär två olika parallella lägesbilder. Den stora bilden är att många ungdomar känner sig tryggare och många problematiska ungdomsvanor går i rätt riktning med mindre våld och generell brottslighet. Samtidigt har den lilla andelen grovt kriminella unga utvecklat ett mer extremt våld och situationen beskrivs av kriminologer som ”färre men värre”.

Den extremt höga våldsnivån i unga åldrar belastar samhället hårt och den gängkriminella miljön är mycket lockande och starkt insocialiserande för den målgrupp som redan är i riskzon. Det finns därför anledning till en större differentiering av stadens insatser för att förhindra att unga dras in i kriminella miljöer. Det behövs riktade och ofta kraftfulla insatser till den lilla grupp som utövar det grova våld vi sett framförallt i närtid, i tillägg till de bredare, generella insatser som riktas till alla barn och unga.

Från regeringens sida föreslås nu långtgående repressiva åtgärder brett mot unga indragna i kriminalitet. Det kan på kort sikt vara nödvändigt och oundvikligt att ge låst behandling till mycket våldsamma unga. Men ett barn som skjuter med automatvapen är inte i första hand ett kriminalpolitiskt, utan ett socialpolitiskt samhällsproblem. I takt med att grovt kriminella individer låses in, står nya redo att stiga upp i gängen om inte tillförseln av unga stryps. Att ensidigt fokusera på repressiva åtgärder och förvaring av våldsamma ungdomar är därför inte en hållbar lösning på sikt.

Vi får inte heller glömma att ett barn med extremt våldsamt beteende trots allt fortsatt är just ett barn. Det är den kommunala verksamheten som sitter på redskapen när det handlar om socialpolitiska åtgärder. Det är därför helt rätt att strategin fortsätter att betona tidiga åtgärder, redan vid småbarnsåldern, för att förhindra en brottslig bana senare i tonåren. Här är de förstärkta hembesöksprogrammen en central beståndsdel, men dessa behöver kompletteras med mer riktat stöd till familjer i riskmiljöer. Det finns ofta en god kännedom inom socialtjänsten om i vilka familjer barn löper förhöjd risk att dras in i grov brottslighet. Metoder för individuellt anpassat och förstärkt stöd till dessa riskfamiljer bör därför utvecklas. Om insatserna inte når föräldrarna och barnets situation fortsätter att utvecklas åt fel håll, behöver Socialtjänsten ingripa i tid, inte vänta till dess att ungdomen måste omhändertas på grund av eget beteende.

Den rådande våldsvågen i Stockholm där majoriteten av de misstänkta gärningspersonerna är minderåriga, som i många fall dessutom redan varit placerade på HVB-hem och SiS-institutioner, visar med all tydlighet på behovet av en utvecklad strategi för att förbättra samhällsvårdens behandlingsresultat. Det är välkänt att staten behöver reformera SiS, där både platsbrist och bristande kvalitet i behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Men stadens socialtjänst har ansvar för uppföljning av hur behandlingsarbetet går och särskilt ansvar för stödet som ges efter avslutad placering. Också här finns idag brister som resulterar i mer grov brottslighet. Därför borde den uppdaterade strategin kompletteras med ett särskilt avsnitt om omhändertagna barn och unga i samhällsvård.

Barn i samhällsvården är en riskgrupp, både innan vården, under vården och efter att vården avslutats. Insatser för att stabilisera deras skolgång är grundläggande för att förebygga kriminalitet. Det nya avsnittet ska ha ett särskilt fokus på uppföljning av hälsa och skolgång, och socialtjänstens långsiktiga arbete med stöd efter placeringstidens slut. Att minska risken för att unga begår de grövsta våldsbrotten efter att en placering avslutats skulle ha avgörande betydelse för att minska den grova kriminaliteten. Mycket av de stora resurser som nu läggs på samhällsvård är bortkastade eftersom de unga sedan så snabbt återfaller i brott.

Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt ibland annat Norge, med förstärkta familjehem som alternativ till institutionsplacering borde tydligare pekas ut som prioriterad att utveckla i den reviderade strategin. Nu omnämns den endast kort. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution.

Vidare anser Liberalerna att metoden ”Rätt kurva” borde lagts fram som exempel på en konkret metod att testa under mandatperioden om man menar allvar med att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Metoden är baserad på en tysk modell för att förhindra att barn i åldern 8-12 år dras in i kriminalitet. Den grundar sig i att barn som har ett riskbeteende för allt grövre brott erbjuds omfattande, individanpassat stöd under en period för att förhindra fortsatt brottslighet. Metoden har visat sig framgångsrik utomlands och en pilotverksamhet pågår nu i Södertälje, Linköping och Göteborg. Som landets största kommun borde även Stockholm genomföra en pilotverksamhet med metoden.

Strategin innehåller bra och viktiga områden att fortsätta arbeta med. Ovan har vi beskrivit de övergripande förändringar Liberalerna velat se. Därutöver har vi identifierat ett flertal punkter som bör tas in och dessa redovisas nedan under respektive rubrik i strategin:

Strukturerad samverkan

Här lyfts behovet av en snabb reaktion och insats när ett barn begår sitt första brott. De allvarssamtal inom 48 timmar som infördes under föregående mandatperiod, men nu avskaffats, syftade till just detta. Under förra mandatperioden såg vi en intressant

metodutveckling av samtalen i flera stadsdelar där både fältassistenter och föräldrarådgivare involverades i samtalen, samt upprättande av direktnummer för polisen till socialtjänstens mottagningsenhet för snabba möten vid exempelvis snatterier och mindre våldsbrott etc. Att allvarssamtalen tas bort trots att majoriteten säger sig vilja ha en snabb reaktion och tidigt upptäckt av problematik är beklagligt. Det är precis det som allvarssamtalen gett god möjlighet till.

Under den nya strategiperioden bör nya steg tas mot tätare integrering av socialtjänsten i förskola, skola och hos polisen. Arbetet med den sekretesshandbok som togs fram förra mandatperioden behöver lyftas fram i strategin och berörda aktörer behöver ha inställningen att man så långt det går ska dela information. Det finns redan idag lagstiftning som möjliggör informationsutbyte mellan myndigheter när det gäller barn och unga i kriminalitet. Sekretesshandboken syftar till att bidra med kunskap om den, men i den reviderade strategin omnämns dessvärre inte sekretesshandboken eller den lagstiftning som finns över huvud taget.

Barns utsatthet för våld

Vi delar bilden av att det är ett växande problem med barn och unga som drar sig för att anmäla eller vittna på grund av rädsla och otrygghet. För att motverka detta hade Stödcentrum och exempelvis verksamheten Våga Anmäla, Våga Vittna behövt mål och aktiviteter i den reviderade strategin. För att tydliggöra Stödcentrums ansvar även för unga vittnen bytte verksamheten namn till just Stödcentrum för unga brottsutsatta och vittnen föregående mandatperiod. Då det framkommit i rapporter från Socialförvaltningen att Stödcentrum nu får in märkbart färre hänvisningar från polisen behöver staden hitta en lösning för att unga brottsoffer och vittnen ska ges snabb möjlighet att få stöd. Samarbetet som inleddes med Länsstyrelsen under förra mandatperioden för att förbättra stödet till unga brottsutsatt under hela rättskedjan saknas tyvärr i strategin.

Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer

På det här området är det framförallt förskolans roll i det förebyggande arbetet som skulle behövt utvecklas och lyftas fram mer i den reviderade strategin. Förskolan upptäcker ofta tidigt barn i riskfamiljer och med riskbeteende, men likväl görs relativt få orosanmälningar till socialtjänsten från förskolan. Det är därför viktigt att det jobbas fram rutiner och arbetsätt för att uppmärksamma barn med riskbeteende i förskolan och möjliggöra för socialtjänsten att komma i kontakt med dessa familjer. Detta eftersom dessa barn i många fall enligt forskning löper hög risk att fortsätta med ett problemskapande beteende i skolan om inga åtgärder sätts in. Sociala förmågor behöver tränas i förskolan, för att barnen ska vara socialt redo inför skolstarten. Risken finns annars för ständiga skolmisslyckanden, fortsatta sociala problem och i förlängningen kriminalitet. Stadens egen genomlysning Rätt stöd i rätt tid visade tydligt att majoriteten av insatserna sätts in i ett för sent skede, trots att det ofta funnits en oro för barnet långt tidigare. Stödinsatser till föräldrar behöver beviljas i högre grad till föräldrar med barn i förskolan eftersom det är där störst nytta kan göras.

I de fall som ett äldre syskon aktualiseras hos socialtjänsten pga oro för kriminalitet eller annat normbrytande beteende, behöver socialtjänsten i högre utsträckning också utreda situationen för yngre syskon. Dessa småsyskon löper markant högre risk att själva dras in i kriminalitet och social problematik senare i livet. Därför behöver stöd och förebyggande insatser riktas även mot yngre barn i syskonskaran.

Insatser som stabiliserar skolgång och Skolprestationer – SAMS och Skolfam

Enligt artikel 28 i barnkonventionen ska barn ha rätt till utbildning. Det här gäller alla barn och placerade barn har samma rätt till utbildning och skolgång som alla andra. Rätten till utbildning omfattar dessutom mer än att enbart rent praktiskt erbjuda ett visst antal undervisningstimmar. Målet måste vara att omhändertagna barn faktiskt når upp till kunskapsmålen, når gymnasiebehörighet och även går ut gymnasiet med fullständiga betyg. SAMS och Skolfam är bra modeller som ska fortsätta användas och utvidgas.

Men det behöver framförallt säkerställas att socialtjänsten följer upp placerade barns skolresultat. Stadens ambitionsnivå idag att enbart kontrollera om barnen uppnått godkänt betyg i svenska, engelska och matematik är inte samma sak som att ge placerade barn förutsättningar för att nå upp till kunskapsmålen och bli behöriga till gymnasiet. För att staden ska kunna ta sitt ansvar behöver socialtjänsten kunna följa placerade barns skolresultat, inte enbart av socialsekreterare på individnivå, utan även på aggregerad nivå för gruppen som helhet. Utan denna information vet vi helt enkelt inte hur barn som är placerade presterar i skolan. Inte heller vet vi om insatser för att förbättra dessa barns skolresultat ger effekt.

Civilsamhälle och näringsliv

Under denna rubrik i strategin borde en särskild underrubrik om hur förtroendet för socialtjänsten ska stärkas och desinformation motarbetas läggas till, med konkreta utvecklings- eller åtgärdsförslag. Här har civilsamhället och näringslivet en viktig roll att spela för att förhindra spridning av desinformation. Tillit och förtroende till socialtjänsten är direkt avgörande för att myndigheten ska kunna genomföra sitt uppdrag. Detta gäller inte minst för att kunna nå barn och unga i riskzon för att dras in i kriminalitet. Det är en målgrupp som överlag har mycket låg tilltro till myndigheter i allmänhet och socialtjänsten i synnerhet. Med anledning av den förödande genomslagskraft de senaste årens desinformationskampanjer haft i många stadsdelar borde åtgärder mot detta ha getts särskilt utrymme i den uppdaterade strategin.

En kunskapsbaserad praktik

Vi anser att nya arbetssätt som visat sig vara mer effektiva och i större utsträckning nå ut till socialtjänstens målgrupper snarare borde spridas än läggas ned. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning bedrev föregående mandatperiod ett utvecklingsarbete inom socialtjänsten för ett utökat tidigt socialt stöd till barn och unga - det så kallade Vällingbyteamet. Syftet var att barn och unga i riskzon för att utveckla ett missbruk eller dras in i kriminalitet skulle få hjälp i ett tidigt skede för att bryta en negativ

utveckling. Socialsekreterare i teamet hade bland annat en bredare och mer flexibel roll där en och samma medarbetare hade flera funktioner för att familjen inte skulle behöva hänvisas mellan flera olika medarbetare och enheter.

Stadsdelen beviljades medel från den sociala investeringsfonden för att bedriva detta som ett pilotprojekt för att bättre nå ut till vissa målgrupper och öka andelen som tackade ja till insats. Projektet visade sig vara nästan dubbelt så effektivt som ordinarie arbete. Familjernas vilja att tacka ja till insatserna från Vällingbyteamet låg på 95 procent, att jämföra med drygt 50 procent i socialtjänstens ordinarie verksamhet. Det är en form av praktisk samhandling vi bör se mer av, inte mindre.

Det har dock varit svårt att finansiera denna arbetsmetod och den har nu lagts ner av budgetskäl, enligt den rödgröna majoriteten. Men under mandatperioden förväntas en ny socialtjänstlag komma på plats som möjliggör för socialtjänsten att bevilja mer insatser utan föregående utredning och då skulle Vällingbyteamets arbetssätt kunna möjliggöras som regel. Det behöver inte nödvändigtvis vara exakt den arbetsmodell som Hässelby-Vällingby utvecklade, men det integrerade och lyckade arbetssättet kan stå som föredöme. Arbetssätt och metoder som innebär att 9 av 10 tackar ja till insats bör vara ordinarie arbetssätt istället för ett tillfälligt projekt.

Sammantaget saknar vi flera delar i den reviderade strategin som behövs för att lyckas ännu bättre med det förebyggande arbetet. Vi önskar ett mer framåtriktat utvecklingsarbete i en tid av stora sociala problem för stadens socialtjänst att hantera. Det behövs även mål med konkreta aktiviteter att sträva efter, likt det som återfinns i andra av stadens styrdokument. Socialtjänstens insatser ska alltid kopplas till någon form av uppföljning, så att man tar reda på hur det gått för klienten och man får veta vad som fungerat och inte för olika problem. Tanken med ett styrande program är att det behöver bli tydligt vad som ska göras och uppnås för möjliggöra uppföljning och utvärdering. I en strategi som denna hinner kanske inte allt genomföras fullt ut, men den behöver visa riktningen. Risken är annars att detta blir en mandatperiod av förvaltning, istället för vidareutveckling och konkret handling.

Reservation av Henrik Falk (C)

1. Att låta Stockholm bli pilotkommun för ”Cure Violence”- metodiken för att genom det lokala civilsamhället begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer
2. Att fortsätta och utvidga arbetet med projektet Trefas som är ett samarbete mellan polisen, socialtjänsten och kriminalvården
3. Att ge alla barn möjlighet att idrotta genom riktade insatser med fokus på ytterstaden
4. Att ge socialtjänsten i uppdrag att hantera orosanmälningar snabbt, att besluta om insatser och stöd tidigare samt att öka samverkan med förskola, skolan, polisen och BUP

5. Att möjliggöra att samlokalisera socialsekreterare och polis i alla stadens lokalpolisområden
6. Att utöka samverkan mellan förvaltningen, förskolan, skolan och polisen i arbetet med barn och unga
7. Att Stockholms stad kartlägger och tar fram en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
8. Därutöver anföra följande

Skjutningar och sprängningar har stockholmarna i sina händer. För Centerpartiet är det viktigt att staden arbetar med akuta och förebyggande åtgärder. Målsättningen måste vara att ingen ung ska dras in i kriminalitet. Vi välkomnar därför att majoriteten tar vidare den strategi som togs fram under förra mandatperioden samt att de målsättningar som där sattes upp även löper över till nuvarande plan. Givet hur läget ser ut idag behöver dock arbetet intensifieras.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Att arbeta långsiktigt mot kriminalitet är mycket viktigt och det är inte något som vi löser med korta projekt. Vi är kritiska till att staden, redan i årets budget, tagit bort allvarssamtalen som den grönbå majoriteten införde. Inget barn ska tro att ens första brott inte får konsekvenser. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet.

Vi tror att nyckel till framgång är ett bra samarbete mellan alla delar i samhället, myndigheter och civilsamhället. Den sekretesshandbok som togs fram under grönbå styret kan utgöra ett gott stöd för samverkan och delning av information, om man fortsätter jobba aktivt med den.

Centerpartiet vill också samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden. Förutom förenklad samverkan skulle det också stärka socialsekreterares säkerhet. Centerpartiet vill dessutom fortsätta och utvidga arbetet med projektet Trefas som är ett samarbete mellan polisen, socialtjänsten och kriminalvården. Samarbetet med civilsamhället behöver också systematiseras upp i trefas. Det handlar om att identifiera individer som man tror skulle kunna vilja hoppa av och erbjuda dem kvalificerad avhoppbarverksamhet. Samarbetet med kriminalvården gör att socialtjänsten får möjlighet att träffa personer som sitter

häktade och påbörja planeringen av avhopp från det kriminella livet redan där. Tillsammans med polisen, civilsamhället och Stockholms stads medborgare ska vi stoppa våldet, ta tillbaka de offentliga rummen och erbjuda alla barn och unga en framtid som en del av samhället långt ifrån kriminalitet.

Det behövs fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv. Vi måste också bli bättre på att lära oss av andra städer som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. En metod som framgångsrikt använts i många länder är "Cure Violence" där civilsamhället bidragit till att begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer. Nya sätt måste våga prövas nu när våld och kriminalitet sprider sig ner i åldrarna. Centerpartiet vill också att alla skolor tillsammans med det lokala föreningslivet i ytterstaden, där vi vet att antalet föreningsaktiva är lågt, ska erbjuda idrottsaktiviteter i anslutning till skoldagen. Att erbjuda en givande och meningsfull fritid är en enkel men effektiv åtgärd för att motverka att unga hamnar snett. För att nå grupper vi idag har svårt att nå måste Stockholms stad bli bättre på att föra en dialog med dessa grupper för att se vilken typ av aktiviteter och idrottsanläggningar som efterfrågas.

Socialtjänsten måste dessutom alltid skyndsamt hantera orosanmälningar som gäller barn och särskilt orosanmälningar som kommer ifrån de som möter barnen i deras vardag; förskola, skola och ibland polis och BUP. Socialtjänsten ska också i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola och polis. Tidiga insatser är viktigt så barnen och deras familjer snabbt kan få det stöd de behöver. Det är också viktigt att alla som arbetar med barn har kunskap om när och hur en orosanmälan ska göras. För att snabbt kunna sätta in tidiga insatser behöver vi fler socialsekreterare och kompetenshöjande insatser. Socialsekreterarnas arbetsbelastning ska inte stå i vägen för att insatser sätts in i rätt tid. Socialtjänsten behöver arbeta systematiskt med föräldrar i behov av stöd redan när barnen är små. Dessutom vill vi se ett tidligt fokus och prioritering i att förvaltningen ska utveckla samverkan mellan skolan, förskolan och polisen i arbetet med barn och unga.

Många, inte minst i utsatta områden är rädda för socialtjänsten. Här behövs förtroendeskapande åtgärder i samarbete med civilsamhället. Nyanlända familjer behöver få information om barns rättigheter i Sverige och vissa behöver få stöd att hitta alternativ till att slå barn som en del av uppfostran. Våld mot barn kan inte i någon omfattning accepteras. Barn som utsatt för våld i hemmet har själva en lägre tröskel att använda våld mot andra. Stockholm behöver kartlägga och ta fram en handlingsplan för att stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.

Särskilt uttalande av Annika Elmlund m.fl. (M)

Moderaterna gick till val 2022 på att bekämpa gängkriminaliteten med alla till buds stående medel.

Vad vi nu ser, är att varje dag ansluter tre nya till den organiserade brottsligheten och det främst är barn och unga. Det är denna verklighet politiken behöver förhålla oss till

när vi diskuterar alla tänkbara former av åtgärder mot gängkriminaliteten. Särskilt allvarligt är det när minderåriga barn används till att utföra våldsdåden.

I dag har vi i samhället en ny typ av kriminalitet, som skapar stora påfrestningar på alla offentliga system, institutioner och medborgare. Det handlar om ett hänsynslöst våld i form av skjutningar och sprängningar.

Kampen mot den organiserade brottsligheten kräver båda insatser här och nu samt ett långsiktigt, ihållande förebyggande arbete. Den moderatledda regeringen går fram med nödvändiga straffskärpningar och ytterligare resurser till rättsväsendet. Moderaterna i Stockholms stad har också föreslagit en rad olika åtgärder som utökade hembesöksprogram, pilotprojekt med erfarna socialsekreterare som arbetar i hemmiljö och mycket annat.

För att bryta nyrekrytering till gängen behövs det finnas ett alternativ till ett kriminellt liv. Den unge som har framtidshopp har motståndskraft mot den grooming som gängen ägnar sig åt. Förebyggande insatser förutsätter att barn och unga i riskzon kan tidigt upptäckas och att samhällsaktörer effektivt kan samverka. Ett betonat föräldransvar, meningsfulla fritidsaktiviteter och en skola som fokuserar på kunskap utgör viktiga skyddsfaktorer och behöver prioriteras.

Strategierna för stadens förebyggande arbete måste bygga på höjda ambitionsnivåer när läget i Stockholm är så allvarligt. Det förebyggande arbetet pågår över lång tid men stadens fokus måste vara att flytta fram positionerna och implementera evidensbaserade metoder som kan göra skillnad i kampen mot den organiserade brottsligheten. Med tanke på vänsterstyrets höga tonläge i debatten om det förebyggande arbetet hade vi förväntat oss högre ambitioner.

Det är bra att det skolfokus inom socialtjänsten som var prioriterat under föregående mandatperiod fortsatt är vägledande för strategin. Men en viktig lärdom från implementeringen 2020-2022 är att både Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen behöver känna ägarskap. Eftersom förskola och skola är så viktiga delar i det förebyggande arbetet borde därför ett nytt steg ha tagits för den nya strategin genom att göra den till ett gemensamt tjänsteutlåtande från Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden. Detta för att ytterligare lyfta fram skolans betydelse i det förebyggande arbetet och förstärka ägandeskapet i alla tre berörda förvaltningar.

En annan lärdom från arbetet med stadsövergripande strategier och program som kommunfullmäktige antar är att de behöver innehålla konkreta mål med aktiviteter. Så är ofta regel för stadens program på stadsbyggnadsområdet och IT, men inte alltid för de sociala programmen. Omsättandet av strategin i konkret handling skulle ha gagnats av att i den uppdaterade versionen formulera ett antal konkreta mål och aktiviteter för berörda nämnder.

Den rådande våldsvågen i Stockholm där majoriteten av de misstänkta gärningspersonerna är minderåriga, som i många fall dessutom redan varit placerade på HVB-hem och SiS-institutioner, visar med all tydlighet på behovet av en utvecklad

strategi för att förbättra samhällsvårdens behandlingsresultat. Det är välkänt att staten behöver reformera SiS, där både platsbrist och bristande kvalitet i behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Men stadens socialtjänst har ansvar för uppföljning av hur behandlingsarbetet går och särskilt ansvar för stödet som ges efter avslutad placering. Också här finns idag brister som resulterar i mer grov brottslighet. Därför borde den uppdaterade strategin kompletteras med ett särskilt avsnitt om omhändertagna barn och unga i samhällsvård.

Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt ibland annat Norge, med förstärkta familjehem som alternativ till institutionsplacering borde tydligare pekas ut som prioriterad att utveckla i den reviderade strategin. Nu omnämns den endast kort. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution.

Vi anser att nya arbetssätt som visat sig vara mer effektiva och i större utsträckning nå ut till socialtjänstens målgrupper snarare borde spridas än läggas ned. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning bedrev föregående mandatperiod ett utvecklingsarbete inom socialtjänsten för ett utökat tidigt socialt stöd till barn och unga - det så kallade Vällingbyteamet. Syftet var att barn och unga i riskzon för att utveckla ett missbruk eller dras in i kriminalitet skulle få hjälp i ett tidigt skede för att bryta en negativ utveckling. Socialsekreterare i teamet hade bland annat en bredare och mer flexibel roll där en och samma medarbetare hade flera funktioner för att familjen inte skulle behöva hänvisas mellan flera olika medarbetare och enheter.

Stadsdelen beviljades medel från den sociala investeringsfonden för att bedriva detta som ett pilotprojekt för att bättre nå ut till vissa målgrupper och öka andelen som tackade ja till insats. Projektet visade sig vara nästan dubbelt så effektivt som ordinarie arbete. Familjernas vilja att tacka ja till insatserna från Vällingbyteamet låg på 95 procent, att jämföra med drygt 50 procent i socialtjänstens ordinarie verksamhet. Det är en form av praktisk samhandling vi bör se mer av, inte mindre.

Det har dock varit svårt att finansiera denna arbetsmetod och den har nu lagts ner av budgetskäl, enligt den rödgröna majoriteten. Men under mandatperioden förväntas en ny socialtjänstlag komma på plats som möjliggör för socialtjänsten att bevilja mer insatser utan föregående utredning och då skulle Vällingbyteamets arbetssätt kunna möjliggöras som regel.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Johan Kling (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att komplettera strategin med skrivningar om en metodik kring tidiga allvarssamtal riktade mot unga som uppvisar riskbeteenden

3. Att därutöver anföra

För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med akuta och förebyggande åtgärder. Målsättningen måste vara att ingen ung ska dras in i kriminalitet. Vi välkomnar därför att majoriteten tar vidare den strategi som togs fram under förra mandatperioden samt att de målsättningar som där sattes upp även löper över till nuvarande plan. Givet hur läget ser ut idag behöver dock arbetet intensifieras.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Vi måste också bli bättre på att lära oss av andra städer som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. En metod som framgångsrikt använts i många länder är "Cure Violence" där civilsamhället bidragit till att begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer – något som Centerpartiet lagt skarpa förslag om.

Socialtjänsten måste dessutom alltid skyndsamt hantera orosanmälningar som gäller barn och särskilt orosanmälningar som kommer ifrån de som möter barnen i deras vardag; förskola, skola och ibland polis och BUP. Socialtjänsten ska också i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola och polis. Tidiga insatser är viktigt så barnen och deras familjer snabbt kan få det stöd de behöver. Det är också viktigt att alla som arbetar med barn har kunskap om när och hur en orosanmälan ska göras. För att snabbt kunna sätta in tidiga insatser behöver vi fler socialsekreterare och kompetenshöjande insatser. Socialsekreterarnas arbetsbelastning ska inte stå i vägen för att insatser sätts in i rätt tid. Socialtjänsten behöver arbeta systematiskt med föräldrar i behov av stöd redan när barnen är små. Dessutom vill vi se ett tidligt fokus och prioritering i att förvaltningen ska utveckla samverkan mellan skolan, förskolan och polisen i arbetet med barn och unga.

Många, inte minst i utsatta områden är rädda för socialtjänsten. Här behövs förtroendeskapande åtgärder i samarbete med civilsamhället. Nyanlända familjer behöver få information om barns rättigheter i Sverige och vissa behöver få stöd att ta sig in på arbetsmarknaden, skapa sig en framtid i sitt nya land. Offensiva insatser på

språk, validering av betyg och utbildning behöver göras. Så fler barn och unga i Stockholm får se sina föräldrar gå till jobbet. Därtill behöver unga få tillgång till bra och meningsfulla feriearbeten runt om i hela Stockholms stad. Feriearbeten behöver finnas i både offentlig likväl som sommarjobb i privat sektor. En fungerande arbetsmarknad som visar på en ljus framtid är en viktig pusselbit i det förebyggande arbetet.

Reservation av Per Rosencrantz m.fl. (M) och Christina Tufvesson (L)

1. Att förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis.
2. Att därutöver anförs följande.

Sammanfattning

Den reviderade strategin riskerar att innebära ett förvaltande av förra mandatperiodens landvinningar, samtidigt som det finns behov av att ta flera nya steg.

Vi menar att den reviderade strategin hade tjänat på att få mer konkreta aktiviteter för berörda nämnder att jobba med. Så görs i stadsövergripande program på andra områden, men har inte varit regel på sociala området av oklar anledning.

Ett helt nytt kapitel bör läggas till om Samhällsvården för omhändertagna barn och unga och särskilt eftervården av dem, inte minst vad gäller planeringen för deras fortsatta skolgång och behandlingsinsatser efter avslutad placering. Nu stannar strategin i huvudsak vid allmänpreventiva åtgärder som inte biter på den mer extrema ungdomsbrottsligheten.

Vi anser att man bör gå vidare med att testa TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som är förstärkta behandlingsfamiljer istället för institutionsplaceringar som är både billigare och har mycket bättre utfall, numera regelmässigt använt i bl. a. Norge. Stockholm borde liksom Södertälje och Linköping starta pilotverksamhet med metoden ”Rätt kurva” som är en tysk modell som innebär kraftigt stöd kring 8-12-åringar på väg in i kriminalitet. Vi är kritiska till att allvarssamtalen inom 48 timmar helt plockats bort.

Vi är kritiska till att sekretesshandboken inte nämns och att inte heller den lagstiftning som kommit till för att förbättra möjligheterna för socialtjänst och polis att prata utan sekretesshinder kring barn i riskzon för kriminalitet lyfts fram. Vi är kritiska till att samarbetet med Länsstyrelsen kring stöd till unga brottsutsatta och vittnen som påbörjades under förra mandatperioden tillsammans med Landshövdingen inte tagits med, trots att det är nödvändigt för att komma tillrätta med samarbetssvårigheterna som uppstått mellan Stödcentrum för unga brottsutsatta och vittnen och polisen.

Vi anser att strategin bör innehålla tydligare formuleringar om att ta fram rutiner för att förskolorna ska orosanmäla i högre utsträckning. Därutöver bör det finnas rutiner som säger att när en tonåring orosänmäls för normbrytande eller kriminellt beteende, så ska socialtjänsten även titta på vilket stöd yngre syskon kan behöva för att inte

hamna i samma situation. Detta för att bryta mönster där unga i samma syskonskara löper hög risk att gå samma dåliga väg om inget görs i tid.

Vi anser att ambitionsnivån för omhändertagna barns och ungas skolgång är för lågt satt då socialtjänsten endast följer upp betyg och skolresultat i svenska, engelska och matematik. Det var länge sedan dessa tre ämnen räckte för att bli behöriga till gymnasiet och även för att sedan klara gymnasieexamen. Vi har ett särskilt ansvar i egenskap av ställföreträdande föräldrar för de omhändertagna barnen, så det är orimligt att vi då faktiskt ställer lägre krav på deras skolgång än vad vi gör på andra barn som bor hemma hos sina föräldrar.

Vi är kritiska till att framgångsrika Vällingbyteamet lades ner i höstas. Det är ett arbetssätt som utvecklades förra mandatperioden och som ökade föräldrars acceptans av stödinsats från 50 % som tackar ja till insats i ordinarie socialtjänst till 95 % i Vällingbyteamet. Detta tack vare att föräldrarna slapp byta handläggare för varje steg i utrednings- och behandlingsprocessen utan samma socialsekreterare kunde göra både förhandsbedömning, utredning och stå för behandlingsinsatser. Det finns ingen annan modell som vi känner till som har kommit upp i så högra acceptanssiffror.

En lärdom från förra strategiperioden är att det är svårt när Socialförvaltningen ensamt tar fram ett dokument där andra förvaltningar, i synnerhet Utbildningsförvaltningen, är helt avgörande. Vi hade gärna sett att strategin tagits fram som ett gemensamt tjänsteutlåtande för Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden.

Inledning utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv

Liberalerna kan instämma med arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt att det utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv hade varit önskvärt om även brottsförebyggande åtgärder som syftar till att stärka kopplingen till arbetsmarknaden kunnat lyftas fram något tydligare i strategin. Särskilt viktigt i det sammanhanget är arbetsmarknadsförvaltningens uppsökande arbete. I det sammanhanget vill Liberalerna också peka på att det i förslaget till nytt Trygghetsprogram för Stockholm anges att arbetsmarknadsinsatser för unga är av stor vikt för att minska risken för utanförskap, skapa trygghet i individers liv och förutsättningar för ett självförsörjande liv.

Fortsättning

Vi välkomnar att den reviderade strategin i huvudsak ligger kvar som den arbetades fram under Liberalernas ledning föregående mandatperiod, den första stadsövergripande strategin för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet som Stockholm tagit fram. Nästan allt, inklusive grundstrukturen, är enligt vad den grönbå majoriteten tog fram.

Men syftet med en strategi över en mandatperiod måste vara att arbetet ska ta nya kliv, inte primärt att enbart förvalta tidigare arbete. Visserligen är det förebyggande arbetet långsiktigt, men utvecklingsarbetet kan inte stanna upp allt eftersom nya

erfarenheter och forskning tillkommer. Här hade vi förväntat oss större ambitioner från den nya rödgröna majoriteten som hävdade att den grönbå majoriteten inte prioriterade det socialt förebyggande arbetet.

Det är bra att det skolfokus inom socialtjänsten som var prioriterat under föregående mandatperiod fortsatt är vägledande för strategin. Men en viktig lärdom från implementeringen 2020-2022 är att både Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen behöver känna ägarskap. Eftersom förskola och skola är så viktiga delar i det förebyggande arbetet borde därför ett nytt steg ha tagits för den nya strategin genom att göra den till ett gemensamt tjänsteutlåtande från Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden. Detta för att ytterligare lyfta fram skolans betydelse i det förebyggande arbetet och förstärka ägandeskapet i alla tre berörda förvaltningar.

En annan lärdom från arbetet med stadsövergripande strategier och program som kommunfullmäktige antar är att de behöver innehålla konkreta mål med aktiviteter. Så är ofta regel för stadens program på stadsbyggnadsområdet och IT, men inte alltid för de sociala programmen. Omsättandet av strategin i konkret handling skulle ha gagnats av att i den uppdaterade versionen formulera ett antal konkreta mål och aktiviteter för berörda nämnder.

Stockholm har ett stort och viktigt arbete att göra för att minska risken att barn och unga dras in i kriminalitet. Men det är viktigt att hålla isär två olika parallella lägesbilder. Den stora bilden är att många ungdomar känner sig tryggare och många problematiska ungdomsvanor går i rätt riktning med mindre våld och generell brottslighet. Samtidigt har den lilla andelen grovt kriminella unga utvecklat ett mer extremt våld och situationen beskrivs av kriminologer som ”färre men värre”.

Den extremt höga våldsnivån i unga åldrar belastar samhället hårt och den gängkriminella miljön är mycket lockande och starkt insocialiserande för den målgrupp som redan är i riskzon. Det finns därför anledning till en större differentiering av stadens insatser för att förhindra att unga dras in i kriminella miljöer. Det behövs riktade och ofta kraftfulla insatser till den lilla grupp som utövar det grova våld vi sett framförallt i närtid, i tillägg till de bredare, generella insatser som riktas till alla barn och unga.

Från regeringens sida föreslås nu långtgående repressiva åtgärder brett mot unga indragna i kriminalitet. Det kan på kort sikt vara nödvändigt och oundvikligt att ge låst behandling till mycket våldsamma unga. Men ett barn som skjuter med automatvapen är inte i första hand ett kriminalpolitiskt, utan ett socialpolitiskt samhällsproblem. I takt med att grovt kriminella individer låses in, står nya redo att stiga upp i gängen om inte tillförseln av unga stryps. Att ensidigt fokusera på repressiva åtgärder och förvaring av våldsamma ungdomar är därför inte en hållbar lösning på sikt.

Vi får inte heller glömma att ett barn med extremt våldsamt beteende trots allt fortsatt är just ett barn. Det är den kommunala verksamheten som sitter på redskapen när det

handlar om socialpolitiska åtgärder. Det är därför helt rätt att strategin fortsätter att betona tidiga åtgärder, redan vid småbarnsåldern, för att förhindra en brottslig bana senare i tonåren. Här är de förstärkta hembesöksprogrammen en central beståndsdel, men dessa behöver kompletteras med mer riktat stöd till familjer i riskmiljöer. Det finns ofta en god kännedom inom socialtjänsten om i vilka familjer barn löper förhöjd risk att dras in i grov brottslighet. Metoder för individuellt anpassat och förstärkt stöd till dessa riskfamiljer bör därför utvecklas. Om insatserna inte når föräldrarna och barnets situation fortsätter att utvecklas åt fel håll, behöver Socialtjänsten ingripa i tid, inte vänta till dess att ungdomen måste omhändertas på grund av eget beteende.

Den rådande våldsvågen i Stockholm där majoriteten av de misstänkta gärningspersonerna är minderåriga, som i många fall dessutom redan varit placerade på HVB-hem och SiS-institutioner, visar med all tydlighet på behovet av en utvecklad strategi för att förbättra samhällsvårdens behandlingsresultat. Det är välkänt att staten behöver reformera SiS, där både platsbrist och bristande kvalitet i behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Men stadens socialtjänst har ansvar för uppföljning av hur behandlingsarbetet går och särskilt ansvar för stödet som ges efter avslutad placering. Också här finns idag brister som resulterar i mer grov brottslighet. Därför borde den uppdaterade strategin kompletteras med ett särskilt avsnitt om omhändertagna barn och unga i samhällsvård.

Barn i samhällsvården är en riskgrupp, både innan vården, under vården och efter att vården avslutats. Insatser för att stabilisera deras skolgång är grundläggande för att förebygga kriminalitet. Det nya avsnittet ska ha ett särskilt fokus på uppföljning av hälsa och skolgång, och socialtjänstens långsiktiga arbete med stöd efter placeringstidens slut. Att minska risken för att unga begår de grövsta våldsbrotten efter att en placering avslutats skulle ha avgörande betydelse för att minska den grova kriminaliteten. Mycket av de stora resurser som nu läggs på samhällsvård är bortkastade eftersom de unga sedan så snabbt återfaller i brott.

Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt ibland annat Norge, med förstärkta familjehem som alternativ till institutionsplacering borde tydligare pekas ut som prioriterad att utveckla i den reviderade strategin. Nu omnämns den endast kort. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution.

Vidare anser Liberalerna att metoden ”Rätt kurva” borde lagts fram som exempel på en konkret metod att testa under mandatperioden om man menar allvar med att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Metoden är baserad på en tysk modell för att förhindra att barn i åldern 8-12 år dras in i kriminalitet. Den grundar sig i att barn som har ett riskbeteende för allt grövre brott erbjuds omfattande, individanpassat stöd under en period för att förhindra fortsatt brottslighet. Metoden har visat sig framgångsrik utomlands och en pilotverksamhet pågår nu i Södertälje, Linköping och Göteborg. Som landets största kommun borde även Stockholm genomföra en pilotverksamhet med metoden.

Strategin innehåller bra och viktiga områden att fortsätta arbeta med. Ovan har vi beskrivit de övergripande förändringar Liberalerna velat se. Därutöver har vi identifierat ett flertal punkter som bör tas in och dessa redovisas nedan under respektive rubrik i strategin:

Strukturerad samverkan

Här lyfts behovet av en snabb reaktion och insats när ett barn begår sitt första brott. De allvarssamtal inom 48 timmar som infördes under föregående mandatperiod, men nu avskaffats, syftade till just detta. Under förra mandatperioden såg vi en intressant metodutveckling av samtalen i flera stadsdelar där både fältassistenter och föräldrarådgivare involverades i samtalen, samt upprättande av direktnummer för polisen till socialtjänstens mottagningsenhet för snabba möten vid exempelvis snatterier och mindre våldsbrott etc. Att allvarssamtalen tas bort trots att majoriteten säger sig vilja ha en snabb reaktion och tidigt upptäckt av problematik är beklagligt. Det är precis det som allvarssamtalen gett god möjlighet till.

Under den nya strategiperioden bör nya steg tas mot tätare integrering av socialtjänsten i förskola, skola och hos polisen. Arbetet med den sekretesshandbok som togs fram förra mandatperioden behöver lyftas fram i strategin och berörda aktörer behöver ha inställningen att man så långt det går ska dela information. Det finns redan idag lagstiftning som möjliggör informationsutbyte mellan myndigheter när det gäller barn och unga i kriminalitet. Sekretesshandboken syftar till att bidra med kunskap om den, men i den reviderade strategin omnämns dessvärre inte sekretesshandboken eller den lagstiftning som finns över huvud taget.

Barns utsatthet för våld

Vi delar bilden av att det är ett växande problem med barn och unga som drar sig för att anmäla eller vittna på grund av rädsla och otrygghet. För att motverka detta hade Stödcentrum och exempelvis verksamheten Våga Anmäla, Våga Vittna behövt mål och aktiviteter i den reviderade strategin. För att tydliggöra Stödcentrums ansvar även för unga vittnen bytte verksamheten namn till just Stödcentrum för unga brottsutsatta och vittnen föregående mandatperiod. Då det framkommit i rapporter från Socialförvaltningen att Stödcentrum nu får in märkbart färre hänvisningar från polisen behöver staden hitta en lösning för att unga brottsoffer och vittnen ska ges snabb möjlighet att få stöd. Samarbetet som inleddes med Länsstyrelsen under förra mandatperioden för att förbättra stödet till unga brottsutsatt under hela rättskedjan saknas tyvärr i strategin.

Förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer

På det här området är det framförallt förskolans roll i det förebyggande arbetet som skulle behövt utvecklas och lyftas fram mer i den reviderade strategin. Förskolan upptäcker ofta tidigt barn i riskfamiljer och med riskbeteende, men likväl görs relativt få orosanmälningar till socialtjänsten från förskolan. Det är därför viktigt att det jobbas fram rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn med riskbeteende i förskolan och möjliggöra för socialtjänsten att komma i kontakt med dessa familjer.

Detta eftersom dessa barn i många fall enligt forskning löper hög risk att fortsätta med ett problemskapande beteende i skolan om inga åtgärder sätts in. Sociala förmågor behöver tränas i förskolan, för att barnen ska vara socialt redo inför skolstarten. Risken finns annars för ständiga skolmisslyckanden, fortsatta sociala problem och i förlängningen kriminalitet.

Stadens egen genomlysning Rätt stöd i rätt tid visade tydligt att majoriteten av insatserna sätts in i ett för sent skede, trots att det ofta funnits en oro för barnet långt tidigare. Stödinsatser till föräldrar behöver beviljas i högre grad till föräldrar med barn i förskolan eftersom det är där störst nytta kan göras. I de fall som ett äldre syskon aktualiseras hos socialtjänsten pga oro för kriminalitet eller annat normbrytande beteende, behöver socialtjänsten i högre utsträckning också utreda situationen för yngre syskon. Dessa småsyskon löper markant högre risk att själva dras in i kriminalitet och social problematik senare i livet. Därför behöver stöd och förebyggande insatser riktas även mot yngre barn i syskonskaran.

Insatser som stabiliserar skolgång och Skolprestationer – SAMS och Skolfam

Enligt artikel 28 i barnkonventionen ska barn ha rätt till utbildning. Det här gäller alla barn och placerade barn har samma rätt till utbildning och skolgång som alla andra. Rätten till utbildning omfattar dessutom mer än att enbart rent praktiskt erbjuda ett visst antal undervisningstimmar. Målet måste vara att omhändertagna barn faktiskt når upp till kunskapsmålen, når gymnasiebehörighet och även går ut gymnasiet med fullständiga betyg. SAMS och Skolfam är bra modeller som ska fortsätta användas och utvidgas.

Men det behöver framförallt säkerställas att socialtjänsten följer upp placerade barns skolresultat. Stadens ambitionsnivå idag att enbart kontrollera om barnen uppnått godkänt betyg i svenska, engelska och matematik är inte samma sak som att ge placerade barn förutsättningar för att nå upp till kunskapsmålen och bli behöriga till gymnasiet. För att staden ska kunna ta sitt ansvar behöver socialtjänsten kunna följa placerade barns skolresultat, inte enbart av socialsekreterare på individnivå, utan även på aggregerad nivå för gruppen som helhet. Utan denna information vet vi helt enkelt inte hur barn som är placerade presterar i skolan. Inte heller vet vi om insatser för att förbättra dessa barns skolresultat ger effekt.

Civilsamhälle och näringsliv

Under denna rubrik i strategin borde en särskild underrubrik om hur förtroendet för socialtjänsten ska stärkas och desinformation motarbetas läggas till, med konkreta utvecklings- eller åtgärdsförslag. Här har civilsamhället och näringslivet en viktig roll att spela för att förhindra spridning av desinformation. Tillit och förtroende till socialtjänsten är direkt avgörande för att myndigheten ska kunna genomföra sitt uppdrag. Detta gäller inte minst för att kunna nå barn och unga i riskzon för att dras in i kriminalitet. Det är en målgrupp som överlag har mycket låg tilltro till myndigheter i allmänhet och socialtjänsten i synnerhet. Med anledning av den förödande genomslagskraft de senaste årens desinformationskampanjer haft i många

stadsdelar borde åtgärder mot detta ha getts särskilt utrymme i den uppdaterade strategin.

En kunskapsbaserad praktik

Vi anser att nya arbetssätt som visat sig vara mer effektiva och i större utsträckning nå ut till socialtjänstens målgrupper snarare borde spridas än läggas ned. Hässelby-Vällingby

stadsdelsförvaltning bedrev föregående mandatperiod ett utvecklingsarbete inom socialtjänsten för ett utökat tidigt socialt stöd till barn och unga - det så kallade Vällingbyteamet. Syftet var att barn och unga i riskzon för att utveckla ett missbruk eller dras in kriminalitet skulle få hjälp i ett tidigt skede för att bryta en negativ utveckling. Socialsekreterare i teamet hade bland annat en bredare och mer flexibel roll där en och samma medarbetare hade flera funktioner för att familjen inte skulle behöva hänvisas mellan flera olika medarbetare och enheter.

Stadsdelen beviljades medel från den sociala investeringsfonden för att bedriva detta som ett pilotprojekt för att bättre nå ut till vissa målgrupper och öka andelen som tackade ja till insats. Projektet visade sig vara nästan dubbelt så effektivt som ordinarie arbete. Familjernas vilja att tacka ja till insatserna från Vällingbyteamet låg på 95 procent, att jämföra med drygt 50 procent i socialtjänstens ordinarie verksamhet. Det är en form av praktisk samhandling vi bör se mer av, inte mindre.

Det har dock varit svårt att finansiera denna arbetsmetod och den har nu lagts ner av budgetsäl, enligt den rödgröna majoriteten. Men under mandatperioden förväntas en ny socialtjänstlag komma på plats som möjliggör för socialtjänsten att bevilja mer insatser utan föregående utredning och då skulle Vällingbyteamets arbetssätt kunna möjliggöras som regel. Det behöver inte nödvändigtvis vara exakt den arbetsmodell som Hässelby-Vällingby utvecklade, men det integrerade och lyckade arbetssättet kan stå som föredöme. Arbetssätt och metoder som innebär att 9 av 10 tackar ja till insats bör vara ordinarie arbetssätt istället för ett tillfälligt projekt.

Sammantaget saknar vi flera delar i den reviderade strategin som behövs för att lyckas ännu bättre med det förebyggande arbetet. Vi önskar ett mer framåtriktat utvecklingsarbete i en tid av stora sociala problem för stadens socialtjänst att hantera. Det behövs även mål med konkreta aktiviteter att sträva efter, likt det som återfinns i andra av stadens styrdokument. Socialtjänstens insatser ska alltid kopplas till någon form av uppföljning, så att man tar reda på hur det gått för klienten och man får veta vad som fungerat och inte för olika problem. Tanken med ett styrande program är att det behöver bli tydligt vad som ska göras och uppnås för möjliggöra uppföljning och utvärdering. I en strategi som denna hinner kanske inte allt genomföras fullt ut, men den behöver visa riktningen. Risken är annars att detta blir en mandatperiod av förvaltning, istället för vidareutveckling och konkret handling.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

Se reservation anförd under socialnämnden.

Reservation av Ismail Ali (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att komplettera strategin med skrivningar om en metodik kring tidiga allvarssamtal riktade mot unga som uppvisar riskbeteenden
3. Att därutöver anföras

För Centerpartiet är det av yttersta vikt att staden arbetar med akuta och förebyggande åtgärder. Målsättningen måste vara att ingen ung ska dras in i kriminalitet. Vi välkomnar därför att majoriteten tar vidare den strategi som togs fram under förra mandatperioden samt att de målsättningar som där sattes upp även löper över till nuvarande plan. Givet hur läget ser ut idag behöver dock arbetet intensifieras.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor nu måste dra ner på kuratoriskt stöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har den rödgrönas slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet.

Centerpartiet tror att genom fler åtgärder, såsom att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället, fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv, så kan utvecklingen långsamt vändas och stävjas. Vi måste också bli bättre på att lära oss av andra städer som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. En metod som framgångsrikt använts i många länder är "Cure Violence" där civilsamhället bidragit till att begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer – något som Centerpartiet lagt skarpa förslag om. Socialtjänsten måste dessutom alltid skyndsamt hantera orosanmälningar som gäller barn och särskilt orosanmälningar som kommer ifrån de som möter barnen i deras vardag; förskola, skola och ibland polis och BUP. Socialtjänsten ska också i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola och polis. Tidiga insatser är viktigt så barnen och deras familjer snabbt kan få det stöd de behöver. Det är också viktigt att alla som arbetar med barn har kunskap om när och hur en orosanmälan ska göras. För att snabbt kunna sätta in tidiga insatser behöver vi fler socialsekreterare och

kompetenshöjande insatser. Socialsekreterarnas arbetsbelastning ska inte stå i vägen för att insatser sätts in i rätt tid. Socialtjänsten behöver arbeta systematiskt med föräldrar i behov av stöd redan när barnen är små. Dessutom vill vi se ett tidligt fokus och prioritering i att förvaltningen ska utveckla samverkan mellan skolan, förskolan och polisen i arbetet med barn och unga.

Många, inte minst i utsatta områden är rädda för socialtjänsten. Här behövs förtroendeskapande åtgärder i samarbete med civilsamhället. Nyanlända familjer behöver få information om barns rättigheter i Sverige och vissa behöver få stöd att hitta alternativ till att slå barn som en del av uppfostran. Våld mot barn kan inte i någon omfattning accepteras. Barn som utsatt för våld i hemmet har själva en lägre tröskel att använda våld mot andra. Stockholm behöver kartlägga och ta fram en handlingsplan för att stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.

Särskilt uttalande av Amelie Langby m. fl. (M)

En växande otrygghet i Stockholm och hela landet, med en våldsvåg som ständigt förvärras, är numera vardag. Därför är det både välkommet och av yttersta vikt att strategin för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet uppdateras. Det är viktigt att staden arbetar evidensbaserat och effektivt för att tillsammans med berörda parter vända brottsutvecklingen och förhindra att fler barn rekryteras till de kriminella gängen.

Vi instämmer i de delar som förskoleförvaltningen tar upp, och vill särskilt trycka på vikten av att arbetet som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är långsiktigt och uppföljningsbart. Det är av yttersta vikt att överlämningen mellan förskola och skola fungerar, för att tidigt stötta upp de barn som börjar förskoleklass med lägre förkunskaper. Samverkan mellan förskola och skola bör även innefatta fristående aktörer.

Vi vill lyfta det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm, som ska vara evidensbaserat, för att svara till de utmaningar som dagens vårdnadshavare möter. Vi bör även ha särskilda föräldrarstödsprogram för vårdnadshavare till barn som löper risk att dras in i kriminalitet, samt särskilda anhörigprogram för vårdnadshavare till avhoppare och aktiva, kriminella unga. Varje dag rekryteras tre barn runt om i Sverige till de kriminella gängen. Bara sedan årsskiftet har 80 barn åtalats för grova våldsbrott i Sverige. För 20 år sedan var motsvarande siffra cirka 10 barn per år.

Hembesöksprogrammet som finns inom staden är otroligt viktigt som förebyggande åtgärd. Vi vill särskilt betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar utan även bör omfatta familjer med flera barn.

Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl och många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts och inte släppa taget om ungdomen efter avslutad placering eller institutionalisering. Den reviderade

strategin behöver därför också adressera samverkan med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Idrottsnämnden

Reservation av Hanna Wistrand (L)

1. Att förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis
2. Att återremittera strategin i berörda delar enligt nedanstående
3. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att den reviderade strategin i huvudsak ligger kvar som den arbetades fram under Liberalernas ledning föregående mandatperiod, den första stadsövergripande strategin 1) för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet som Stockholm tagit fram. Nästan allt, inklusive grundstrukturen, är enligt vad den grönbå majoriteten tog fram.

Men syftet med en strategi över en mandatperiod måste vara att arbetet ska ta nya kliv, inte primärt att enbart förvalta tidigare arbete. Visserligen är det förebyggande arbetet långsiktigt, men utvecklingsarbetet kan inte stanna upp allt eftersom nya erfarenheter och forskning tillkommer. Här hade vi förväntat oss större ambitioner från den nya rödgröna majoriteten som hävdade att den grönbå majoriteten inte prioriterade det socialt förebyggande arbetet.

Strategin innehåller bra och viktiga områden att fortsätta arbeta med. Nedan har vi beskrivit de övergripande förändringar Liberalerna velat se inom ramen för idrottsnämndens område. Idrottens roll i det förebyggande arbetet behöver utvecklas i strategin. Utöver tidiga insatser i skola och förskola är en meningsfull fritid en avgörande skyddsfaktor för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Barn och unga som idrottar presterar och mår generellt bättre i skolan än de som inte idrottar. Att i tidig ålder väcka intresse för ett aktivt liv är viktigt för att människor ska fortsätta vara fysiskt aktiva hela livet.

Erfarenhet visar också att långsiktiga satsningar på föreningar som bedriver bra och engagerande verksamhet kan skapa förutsättningar för att fler barn och unga får en meningsfull fritid. Även om detta inte är föreningarnas huvudsakliga uppgift kan de genom fungerande verksamhet erbjuda ett attraktivt alternativ till utanförskap och kriminalitet. Insatserna bör riktas särskilt mot flickor, personer med funktionsnedsättning, ungdomar med låg socioekonomisk status eller utländsk härkomst då studier visar att dessa grupper är mindre fysiskt aktiva än genomsnittet.

Särskilt uttalande av Leif Söderström (SD)

På senare tid har det framkommit många vittnesmål om att gängkriminella använder såväl idrottsplatser som lekplatser för att söka upp och rekrytera barn in i kriminell

verksamhet. Polisen rapporterar om att ungefär tre barn om dagen rekryteras och idrottsledare vittnar om hotfull stämning när de försöker freda sina ungdomar.

Enligt barnkonventionen så har alla barn rätt till en trygg uppväxt och att fredas mot droger och kriminella aktiviteter. Det måste vara högsta prioritet att säkra upp så att stadens idrotts- och lekplatser hålls rena från de kriminellas värvningsförsök.

Kulturnämnden

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L)

Se reservation anförd under socialnämnden.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L) och Claes Nyberg (C)

Se reservation anförd under socialnämnden.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (M)

Moderaterna gick till val 2022 på att bekämpa gängkriminaliteten med alla till buds stående medel.

Vad vi nu ser, är att varje dag ansluter tre nya till den organiserade brottsligheten och det främst är barn och unga. Det är denna verklighet politiken behöver förhålla oss till när vi diskuterar alla tänkbara former av åtgärder mot gängkriminaliteten. Särskilt allvarligt är det när minderåriga barn används till att utföra våldsdåden.

I dag har vi i samhället en ny typ av kriminalitet, som skapar stora påfrestningar på alla offentliga system, institutioner och medborgare. Det handlar om ett hänsynslöst våld i form av skjutningar och sprängningar.

Kampen mot den organiserade brottsligheten kräver båda insatser här och nu samt ett långsiktigt, ihållande förebyggande arbete. Den moderatledda regeringen går fram med nödvändiga straffskärpningar och ytterligare resurser till rättsväsendet. Moderaterna i Stockholms stad har också föreslagit en rad olika åtgärder som utökade hembesöksprogram, pilotprojekt med erfarna socialsekreterare som arbetar i hemmiljö och mycket annat.

För att bryta nyrekrytering till gängen behövs det finnas ett alternativ till ett kriminellt liv. Den unge som har framtidshopp har motståndskraft mot den grooming som gängen ägnar sig åt. Förebyggande insatser förutsätter att barn och unga i riskzon kan tidigt upptäckas och att samhällsaktörer effektivt kan samverka. Ett betonat föräldransvar, meningsfulla fritidsaktiviteter och en skola som fokuserar på kunskap utgör viktiga skyddsfaktorer och behöver prioriteras.

Strategierna för stadens förebyggande arbete måste bygga på höjda ambitionsnivåer när läget i Stockholm är så allvarligt. Det förebyggande arbetet pågår över lång tid men stadens fokus måste vara att flytta fram positionerna och implementera evidensbaserade metoder som kan göra skillnad i kampen mot den organiserade brottsligheten. Med tanke på vänsterstyrets höga tonläge i debatten om det förebyggande arbetet hade vi förväntat oss högre ambitioner.

Det är bra att det skolfokus inom socialtjänsten som var prioriterat under föregående mandatperiod fortsatt är vägledande för strategin. Men en viktig lärdom från implementeringen 2020-2022 är att både Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen behöver känna ägarskap. Eftersom förskola och skola är så viktiga delar i det förebyggande arbetet borde därför ett nytt steg ha tagits för den nya strategin genom att göra den till ett gemensamt tjänsteutlåtande från Socialnämnden, Utbildningsnämnden och nya Förskolenämnden. Detta för att ytterligare lyfta fram skolans betydelse i det förebyggande arbetet och förstärka ägandeskapet i alla tre berörda förvaltningar.

En annan lärdom från arbetet med stadsövergripande strategier och program som kommunfullmäktige antar är att de behöver innehålla konkreta mål med aktiviteter. Så är ofta regel för stadens program på stadsbyggnadsområdet och IT, men inte alltid för de sociala programmen. Omsättandet av strategin i konkret handling skulle ha gagnats av att i den uppdaterade versionen formulera ett antal konkreta mål och aktiviteter för berörda nämnder.

Den rådande våldsvågen i Stockholm där majoriteten av de misstänkta gärningspersonerna är minderåriga, som i många fall dessutom redan varit placerade på HVB-hem och SiSinstitutioner, visar med all tydlighet på behovet av en utvecklad strategi för att förbättra samhällsvårdens behandlingsresultat. Det är välkänt att staten behöver reformera SiS, där både platsbrist och bristande kvalitet i behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Men stadens socialtjänst har ansvar för uppföljning av hur behandlingsarbetet går och särskilt ansvar för stödet som ges efter avslutad placering. Också här finns idag brister som resulterar i mer grov brottslighet. Därför borde den uppdaterade strategin kompletteras med ett särskilt avsnitt om omhändertagna barn och unga i samhällsvård.

Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt ibland annat Norge, med förstärkta familjehem som alternativ till institutionsplacering borde tydligare pekas ut som prioriterad att utveckla i den reviderade strategin. Nu omnämns den endast kort. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution.

Vi anser att nya arbetssätt som visat sig vara mer effektiva och i större utsträckning nå ut till socialtjänstens målgrupper snarare borde spridas än läggas ned. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning bedrev föregående mandatperiod ett utvecklingsarbete inom socialtjänsten för ett utökad tidigt socialt stöd till barn och unga - det så kallade Vällingbyteamet. Syftet var att barn och unga i riskzon för att utveckla ett missbruk

eller dras in i kriminalitet skulle få hjälp i ett tidigt skede för att bryta en negativ utveckling. Socialsekreterare i teamet hade bland annat en bredare och mer flexibel roll där en och samma medarbetare hade flera funktioner för att familjen inte skulle behöva hänvisas mellan flera olika medarbetare och enheter.

Stadsdelen beviljades medel från den sociala investeringsfonden för att bedriva detta som ett pilotprojekt för att bättre nå ut till vissa målgrupper och öka andelen som tackade ja till insats. Projektet visade sig vara nästan dubbelt så effektivt som ordinarie arbete. Familjernas vilja att tacka ja till insatserna från Vällingbyteamet låg på 95 procent, att jämföra med drygt 50 procent i socialtjänstens ordinarie verksamhet. Det är en form av praktisk samhandling vi bör se mer av, inte mindre.

Det har dock varit svårt att finansiera denna arbetsmetod och den har nu lagts ner av budgetskäl, enligt den rödgröna majoriteten. Men under mandatperioden förväntas en ny socialtjänstlag komma på plats som möjliggör för socialtjänsten att bevilja mer insatser utan föregående utredning och då skulle Vällingbyteamets arbetssätt kunna möjliggöras som regel.

Ersätтарыttrande av Frida Bondesson (KD)

Frida Bondesson (KD) anmäler i form av ett ersätтарыttrande att hon ansluter sig till det särskilda uttalandet från vice ordföranden Andréa Hedin med flera (M).

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Fatima Nur (L)

Se reservation anförd under socialnämnden.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföra

En växande otrygghet med en våldsvåg som ständigt förvärras, är numera vardag i både Skärholmen och övriga landet. Därför är det av yttersta vikt att strategin för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet, som togs fram under det grönblå styret, uppdateras. Det är angeläget att staden arbetar evidensbaserat och effektivt, för att tillsammans med berörda parter vända brottsutvecklingen och förhindra att fler barn rekryteras till de kriminella gängerna. Vi instämmer i de delar som stadsdelsförvaltningen tar upp, och vill särskilt trycka på vikten av att arbetet som genomförs inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande är långsiktigt och uppföljningsbart. Det är av yttersta vikt att överlämningen mellan

förskola och skola fungerar, för att tidigt stötta upp de barn som börjar förskoleklass med lägre förkunskaper. Samtidigt måste vi involvera gymnasieskolorna i det förebyggande arbetet i mycket större omfattning än idag. Samverkan mellan förskola, skola och gymnasium bör även innefatta fristående aktörer.

Det är oroande att fler placerade barn i skolåldern inte klarar målen i kärnämnen i grundskolan. Ett flertal placerade barn i skolålder i Skärholmen, har under året blivit omplacerade och befinner sig i dagsläget i jourhem i väntan på nytt familjehem. Andra orsaker för att mål i kärnämnen inte nås är att det rör sig om barn som varit med om omfattande omsorgsbrister i hemmet som medför att det kan vara svårt att ta igen de förlorade skolåren. Ytterligare en faktor är de barn som har kortvariga placeringar och som haft skolsvårigheter sedan tidigare

En annan viktig parameter för det förebyggande arbetet är de så kallade allvarssamtalen. Det innebär att när en ungdom begår sitt första brott, så ska ungdomen, vårdnadshavare, skola, socialtjänst och polis träffas inom 48 timmar från det att brottet begåtts. Detta har visat sig ha goda effekter för förstagångsförbrytare, då det har en avskräckande effekt. Tyvärr har vänstermajoriteten valt att ta bort detta, något som vi anser är mycket olyckligt.

Vi vill lyfta det föräldrastöd som erbjuds i Stockholm, som ska vara evidensbaserat, för att svara till de utmaningar som dagens vårdnadshavare möter. Vi bör även ha särskilda föräldrarstödsprogram för vårdnadshavare till barn som löper risk att dras in i kriminalitet, samt särskilda anhörigprogram för vårdnadshavare till avhoppare och aktiva, kriminella unga. Varje dag rekryteras tre barn runt om i Sverige till de kriminella gängerna. Bara sedan årsskiftet har 80 barn åtalats för grova våldsbrott i Sverige. För 20 år sedan var motsvarande siffra cirka 10 barn per år. Hembesöksprogrammet som finns inom staden är otroligt viktigt som förebyggande åtgärd. Vi vill särskilt betona att det utökade hembesöksprogrammet inte enbart ska begränsa sig till förstagångsföräldrar utan även bör omfatta familjer med flera barn. Slutligen konstaterar vi att staden placerar runt 2000 barn och unga per år av olika skäl och många återfaller i tidigare mönster efter att placeringstiden är avslutad. Staden måste således följa upp resultaten av de placeringar som gjorts och inte släppa taget om ungdomen efter avslutad placering eller institutionalisering. Den reviderade strategin behöver därför också adressera samverkan med regionen och berörda parter kring eftervård av institutionaliserade och placerade barn och unga.

Reservation av Alice Vestlin (C) m.fl och Conny Gabrielsson (L) m.fl.

Se reservation anförd under förskolenämnden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C), Jonas Nilsson m.fl. (M), Johan Lisspers (L)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att komplettera strategin med skrivningar om tidiga allvarssamtal riktade mot unga som uppvisar riskbeteenden
3. Att därutöver anföra:

Det är av yttersta vikt att staden arbetar parallellt med akuta och förebyggande åtgärder. Målsättningen måste vara att ingen ung ska dras in i kriminalitet. Vi välkomnar därför att majoriteten tar vidare den strategi som togs fram under förra mandatperioden samt att de målsättningar som där sattes upp även löper över till nuvarande plan. Givet hur läget ser ut idag behöver dock arbetet intensifieras.

Staden måste ha ett tydligt fokus på att förhindra att brott begås från första början. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga och blandade boendemiljöer, se till att skolorna i hela staden får jämlika förutsättningar och bidra till att fler barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Att skolor i Stockholm nu måste dra ner på kuratorstöd, extraresurser och små särskilda undervisningsgrupper bådär inte gott för framtiden.

Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke. Stöd till föräldrarna ska erbjudas och socialtjänsten må ha de resurser som behövs för att använda möjligheten till så kallad mellantvång när det behövs. Genom allvarssamtal måste barnet och dennes föräldrar träffa en socialsekreterare och en uniformerad polis för att prata om hur man ska hantera situationen och vad konsekvensen blir om man fortsätter begå brott. Tyvärr har vänsterstyrets slopande av allvarssamtalen tagit bort en viktig förebyggande åtgärd för fortsatt kriminalitet. Det är olyckligt när välfungerande verktyg som behöver utvecklas istället avvecklas – av ideologiska skäl.

Utvecklingen kan vändas med ett bredare batteri av åtgärder. I Stockholms stad måste vi bli bättre på att systematiskt lära oss av andra städer, inom- och utomlands, som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. Vi vill också se tydliga uppdrag till nämnder och bolag om att samlokalisera socialsekreterare och polis i stadens alla lokalpolisområden, stärka samarbetet med civilsamhället om konkreta förebyggande insatser, tillsätta fler ordningsvakter, underlätta för fler nattvandrande föräldrar och förbättra förutsättningarna för ett engagerat föreningsliv.

Ersätтарыttrande av Erik Ehrs (KD)

Erik Ehrs (KD) ställer sig bakom det gemensamma förslaget från Centerpartiet, Liberalerna och Moderaterna.